

HAMSA YOGA

ॐ

ಹಂಸ ಯೋಗ

Vrisha Samvastarsara

ವೃಷ ಸಂವತ್ಸರ

TULA SANKRAMANA

ತುಲಾ - ಸಂಕ್ರಮಣ

October 2001

ಅಕ್ಟೋಬರ್ - 2001

Vol.3 Part - 3

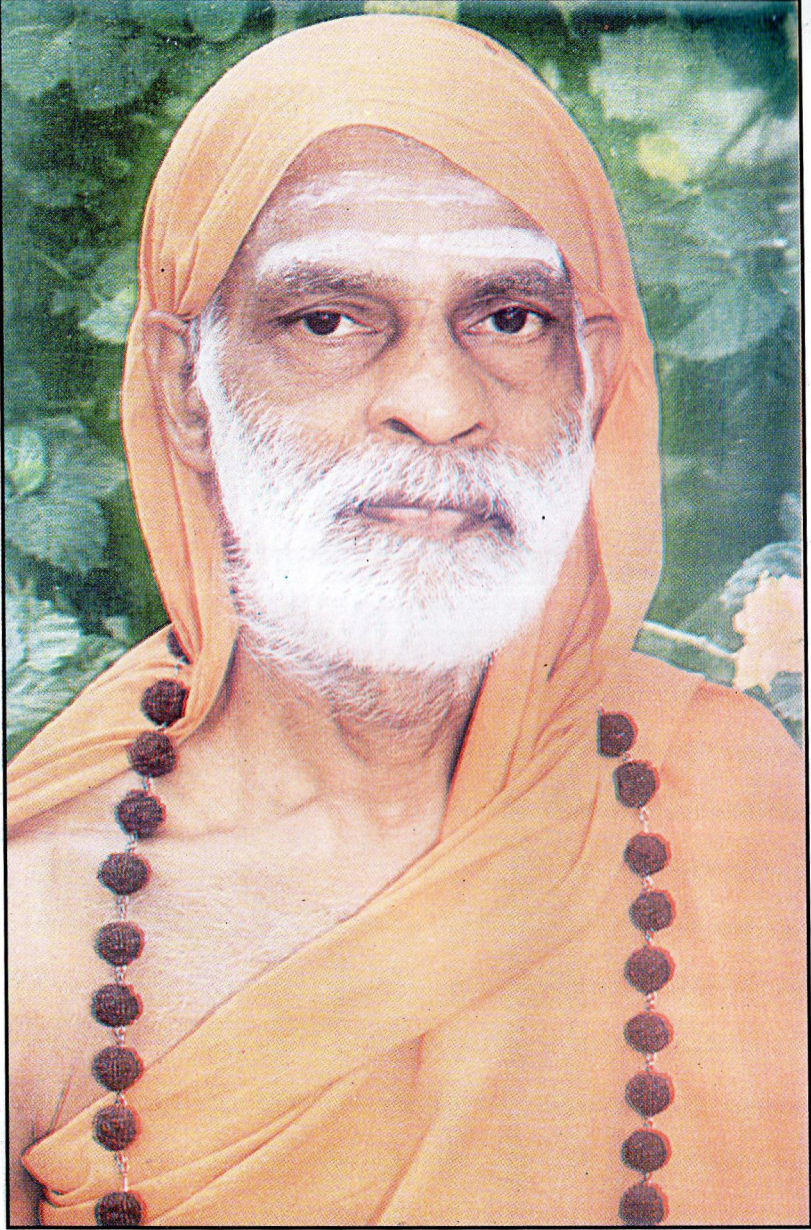
ಸಂಪುಟ 3 ಭಾಗ 3

॥ सत्यं ज्ञानमनन्तं ब्रह्म ॥

Existence, Knowledge & Infinite is Brahma

ಪೂಜ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಾಜೇಶ್ವರ

His Holiness SWAMI VIRAJESHWARA

HAMSA YOGA

ಹಂಸ ಯೋಗ

VRISHA SAMVATSARA
TULA SANKRAMANA
October 2001

ವೃಷ ಸಂವತ್ಸರ
ತುಲಾ ಸಂಕ್ರಮಣ
ಅಕ್ಟೋಬರ್ - 2001
ಸಂಪುಟ 3 ಭಾಗ 3

Volume - 3

Part - 3

<i>Published by:</i> Hamsa Ashramam Anusoni, Via Kelamangalam, Tamilnadu - 635 113			
Contents			P.No.
1	Rebirth-11	- Swami Virajeshwara	2
2.	Sadhana in puranas	- Swami Padmanabhananda	15
3.	Sadhu who renounced nothing		20
4.	Amrutha Vani of	-Swami Vidyananda	22
5.	Hamsa Uvacha	-Questions & Answers	24
6.	ಪುನರ್ಜನ್ಮ	- ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಾಜೇಶ್ವರ	27
7.	ಏಕಾದಶೀ ವ್ರತ	- ವಿದ್ವಾನ್ ಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯ	42
8.	ಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸು	- ಸ್ವಾಮಿ ವಿದ್ಯಾನಂದ	45
9.	ಹಂಸ ಉವಾಚ		46
10.	ದೀಪಾವಳಿ ಸಂದೇಶ		47

Annual Membership Rs.60/-
Membership fee includes
free supply of Hamsa Yoga

ವಾರ್ಷಿಕ ಸದಸ್ಯತ್ವ : ರೂ. 60/-
ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಹಂಸಯೋಗ ಉಚಿತ.

REBIRTH - XI

✍ *Swami Virajeshwara*

DISEMBODIED SOUL

This world is said to be the Karma bhumi, (the world of action) and the body Karma sharira, because only here in human birth a person can do Karma, good or bad, and only through karma become divine to attain heaven or become devilish. No other world (heaven or hell) has this provision to perform karma and to accrue punya and papa. That is why this body is called kshetra, the field of action and the owner (Atma) of the kshetra is called kshetrajna, the knower of the field, like farm and the farmer.

इदं शरीरं कौन्तेय क्षेत्रमित्यभिधीयते ।

एतद्यो वेत्ति तं प्राहुः क्षेत्रज्ञ इति तद्विदः ॥ (गीता १३-१)

This body is also compared to a chariot and the Atma to charioteer as in Kathopanishad:

आत्मानं रथिनं विद्धि शरीरं रथमेव तु । (कठ उप. १.३.३)

Just as the farmer is different from the farm, or a charioteer is different from the chariot, so does Atma differ from the body. As a farmer takes up a farm to cultivate his desired crop and reap the harvest, the Atma takes up a body to perform his desired activity and reaps the fruits of his actions, and as the driver takes up a vehicle to go to the destination he wants, the soul takes up a body to undertake the journey of life. Depending upon the nature and quality of karma, at the end of his human life he reaches heaven or hell. Humans that are born here are full of worldly desires, which motivate them to get involved in worldly activity which is Rajoguna.

रजोऽधिकाः कर्मपरा दुःखे च सुखमानिनः ॥ (भाग. III १०.२५)

Human beings are predominantly of Rajoguna (addicted to activity); which makes them to misunderstand pain for pleasure, sins for virtue and take delight in pleasures of sense, which indeed end up in grief. Human body is the abode of activity, man alone has this freedom of action, to do good or bad; without a physical body he cannot carry out any activity. Though body is inert, made of dead matter, it is the seat of all sense organs and the mind, through which the person satisfies his desires. Body and sense organs being of evil in nature, are connected to hell, and try to put the person in bondage and suffering. The Upanishad calls body a sin.

स वायं पुरुषो जायमानः शरीरमुपसम्पद्यमानः पाप्मभिः संसृज्यते

स उत्क्रामन् म्रियमाणः पाप्मनो विजहाति ॥ बृ.उप. ४.३.८ ॥

This person (Atma) being born, while entering a body gets united with sins and while leaving a body at death discards the sins.

The all pervading formless Atma is indeed birthless and deathless. But when attached to a body he appears to be born. Attachment to a body is due to desires which he wants to satisfy, and desires are due to avidya, ignorance. All the worldly desires are sinful and lead to suffering. When the body becomes old and unfit for occupation, he discards the sins (body and sense organs are the material manifestations of invisible sins). Without body he can neither satisfy his desires nor do any more sins. But his life on this earth is a very limited one, just about one hundred years, out of which more than one-half is spent in childhood and old age. He gets only about fifty years, if he is lucky to live full one hundred years in good health. At least one-third of this time is spent in sleep, and an equal time is spent or wasted in ill-health and leisure. So in effect he has very little time to do Karma and enjoy life. Therefore he can neither complete karma nor satisfy his desires. Furthermore he adds more desires to the his previous desires. That is why he goes on taking birth after birth. Just as a man goes from waking

to dream state and vice versa continuously, so too the jivatma goes from this world to the next world (that is from one body to the next body) every time giving up the old one and taking up a new one by way of birth, death and rebirth until he attains liberation. Thus Atma stays eternally same and immutable, while the body keeps changing and dying. Coming into union with a body actually grossly limits the knowledge and versatility of Atma. Embodied Atma knows only what the sense organs perceive, he cannot know what is beyond the perception of five sense organs and what is finer and grosser than matter ; he cannot know the future and the past or what is distant in space and time.

तस्य वा एतस्य पुरुषस्य द्वे एव स्थाने भवत इदं च परलोक स्थानं च सन्ध्यं
तृतीयं स्वप्न स्थानं ॥ (बृ. उप. ४.३.९.)

That person has only two places, this world and the next world, between the two worlds is the junction, and that junction is his third place. This junction is said to be like dream state. As the Atma goes alternately from one body to the next, he stays devoid of body. In other words he has no body for a brief interval as he goes through an intervening state during the intervening time between death and the next birth. During this time he can move freely within the junction and also knows the past and the future.

तस्मिन्सन्ध्ये स्थाने तिष्ठन्नेते उभेस्थाने पश्यतीदं च परलोक स्थानं च ॥
(बृ.उप.४.३.९.)

Standing at that third place or junction he observes both the worlds, this world which he is leaving and the next world he is entering into. In this state, without a physical body, his movements and the

vision are expanded, and he is free to move in both the worlds (the present and the next world) in his subtle body and can see the events and happenings in both worlds. Whatever garbha (body) he may have for the next world, providing himself with that costume (of subtle body) he sees both evils (sufferings) and joys. He creates a dream body himself by taking the tanmatras of gross elements out of which his previous body was made, and sees the pains and pleasures (fruits of his actions, karma) connected with the previous body as well as the next body. He also creates any other objects of his liking, like roads, chariots, games, women etc. and plays and enjoys or suffers using his own light, because there are no objects and no other light like sun, moon or fire. In this state he becomes very light himself.

In this junction state he is not bound by his actions, as he was bound by his karma while living in a body, just as the bad actions of dreams do not bind a person with sin, or good actions of dream do not reward him in earthly life. Good and bad, likes and dislikes affect only while in a physical body, and as long as there is a body there is no escape from suffering from likes and dislikes.

sashariram vava santhampriyapriye sprishatah Ch.8.12.1.

Only when one becomes unconscious of the body, in turiya state, becomes fully detached from body and sense organs, oblivious of his body, that is in Jivanmukta state, the pairs of opposites do not affect him. Till then there is no escape from pain and pleasures.

The following story from Bhagavata Mahapurana explains how the disembodied soul existing in astral plane sees both the worlds (past and future) and has a better understanding and far sighted vision of life than the living soul.

Story of Chitraketu

Chitraketu, the King of a country called Surasena had everything but no children. Endowed with wealth, power, noble virtues, youth, beauty, learning, charity, devotion to God etc., he had married hundreds of wives hoping to have children, but they all turned out to be barren, and the king was very sad. One day the great sage Angira came to his palace by chance. The king worshipped the sage with great reverence and offered many gifts. Pleased by the hospitality, service and devotion, yet perceiving sadness in his face, the sage inquired: O, King, are you happy? Is everything well with all the constituent elements of your kingdom (ministers, territories, subjects, treasury, army etc.) Are you enjoying sound health? Chitraketu replied: “O, worshipful sage, knower of everything! Although you know my predicament, still prompted by your inquiry, I shall narrate my woes. Sovereignty of the entire globe, affluence and pleasures do not delight me as I am childless. I have no one to perform my death rites and hell gates will be open for those who die childless. Please bless me with a son so that I can escape the dark hell.” Pleased by the entreaty, the compassionate sage prepared special offerings (charu), performed yajna and propitiated God Twastri, and then offered the remainder of the charu to the eldest queen Kritadyuthi and addressed the king “ A son, who will be a source of both joy and sorrow will be born to you ”and left. In due course of time the queen gave birth to an adorable male child. The king and the entire kingdom rejoiced at the news and the king gave away much of his wealth in gifts to everyone. Both father and mother loved the boy more than their own self, and the affection grew everyday to infatuation which caused agony to the co-wives of the mother queen. Barren women are not respected by their husbands, but are looked

down upon as maidservants and insulted by others with children, and these issueless wives of the king were neglected not only by the king, but often mistreated even by the servants. They resented king's behaviour and brew jealousy toward the king, child and the mother. The cruel hearted ladies lost all sense of sane judgment and maliciously fed poison to the child. The baby was sleeping for quite some time and when the nurse and the mother went to wake him up, he was dead. The queen fainted and fell on the ground. The king and the queen were very much distressed and broke down with heavy tears and loud crying, and all those who gathered around shared their grief; even the perpetrators of crime, the barren wives of Chitraketu shed crocodile tears. King Chitraketu had fallen unconscious, while the queen beating her chest bitterly wailed " O, creator, you are very cruel in acting contrary to your own creation. You have given us this baby and put us in his affection for the purpose of your creation and now you have cruelly broken that cord of love? O merciless one, why should you take this innocent, healthy baby away while there are so many old, sick and suffering persons around? Is there no order and sense to your creation? By wresting our dearest possession, you are indeed our enemy, not our well-wisher. What kind of karma and whose karma is this ? What bad karma could be there of the innocent infant? " Then addressing the child she said " Why are you not smiling, dear? You delighted me with your cheerful glance and golden smile. Where is that cheerful smile of yours? Where have you gone? Won't you return? I no longer hear your sweet soothing words giving so much comfort and peace to me." In this manner she mournfully wept for long time. Her hair and clothing fell in disarray and the whole body got drenched in tears.

As the whole palace environment looked dejected and lifeless, the sages Angira and Narada appeared. Sensing the grim situation,

in order to rouse the king from his stupor lying by the side of the dead baby, and bring him back to his senses the wise sages spoke enlightening words to the king thus: "O Chitraketu, what was the relation of this boy for whom you are lamenting, to you in your previous birth, what is he to you now, and what he will be to you in the future birth? Don't grieve thinking that he has been your son always. All relations are born out of proximate attachments to flesh. A son may have been a father in previous birth, and may become unrelated in future birth.

यथा प्रयान्ति संयान्ति स्रोतोवेगेन बालुकाः ।

संयुज्यन्ते वियुज्यन्ते तथा कालेन देहिनः ॥ (भाग. ६.१५.३.)

Just as the sands come together by the current of stream and part again, so are the human beings brought together and taken apart by the tide of time. Different persons are brought in contact by the changing time and again separated. Don't think your father-son relation is eternal. Before he was born he was not your son, for a short time you happen to be his father and after death that relation is broken. What is born is just the body, not the Atma who is birthless and deathless. Father; son, husband, wife, Gods- humans, birth and death are all imaginary, and to grieve for imaginary relations is still worse. Just as some seeds falling on earth germinate while others do not, so do living beings prompted by Maya evolve in some cases and do not evolve in other cases. You, we and all these mobile and immobile creatures neither existed before nor exist now nor shall exist in future. God creates, sustains and destroys unconcerned and uninvolved at his will, out of His divine potency called Maya, just as children playing build houses out of sand and laugh it off while razing them at the end. The body of one being (son) grows from another being (father) just

as a seed springs from another seed . Neither the body nor the relationship (as father, mother, son) has any reality other than mental imagination. The Atma inhabiting all the bodies alone is Real, immutable, indivisible and Eternally same unaffected by time, space and causation; while the names, forms, relationship, birth, death etc. are all imaginary and have no reality. Wise men do not grieve over the dead, nor delight over the living”

Thus stirred up by the Holy sages, the king wiped his face, sat up and said: 'Who are you, O holy sages, rich with wisdom, have come in disguise to tutor fools like me? Lofty sages, who go around the earth at will, admonishing the suffering of earthly creatures like me. You are loved and respected even by Bhagavan. O Masters, pray! enlighten this ignorant brute stupid ignorance and sensuality, with your comforting words of wisdom.

The sage Angira said “I am the same Angira who blessed you with this son when you longed for one, and this is the Divine sage Narada, son of Brahma. Knowing that you, a devotee of God, are drowned in a sad plight, we have come down to shower our grace on you because you do not deserve to be despondent. I wanted to impart the highest wisdom and rescue you from falling in the bondage of Samsara when I came here first, but you insisted on some mundane boon and I blessed you with a son. Now you know by experiencing yourself the agony of having and loving children. Not only the children but every worldly object, house, wife, land, kingdom, name, friends and relations, are sources of infatuation, grief, fear and suffering. They are mere imaginary castles in the air, not any more real than dreams. This body along with sense organs is the real source of misery

to the embodied soul who mistakes the body for the Self. Wise men give up all attachment to the body and ever remain free and blissful. Therefore give up your attachment to the phenomenal world, which is the cause of your suffering, gather courage, and acquire peace of mind. Sage Narada said: "Now dispose this body off with due rites, and then after purification come to me to receive the sacred text, by repeating and fixing your attention on it you will be able to behold the glorious Lord in your heart and achieve the highest abode". Then the celestial sage by his supernatural powers summoned the departed soul, which was clothed in subtle (sukshma), ethereal body and showed him to the sorrowing kinsmen.

Narada spoke: "O Jivatman, may God bless you. Look at your father, mother and all relatives tormented by your separation. They are desperate to have you back, they do not even care to live without you. Be pleased to enter this body and enjoy the luxuries of the empire for the rest of your life with all your dear and near ones."

The Astral soul replied: 'When and in what birth these were my parents and relatives? I have had innumerable fathers and mothers in countless births I have taken. Everyone on earth is my relative indeed, at one time or another. The feeling of friend, relatives, enemies etc. pertains only to the body as long as that particular body lasts, and the relation breaks off the moment the body dies, and new relations are made in the next birth. Actually the Atma is eternal without birth and death, self effulgent, very subtle and without ego. He has no father, mother, wife, children and relatives. He acquires ego by identifying the self with the body and suffers untold miseries. Because of this false ego and wrong identification with the body he thinks of father,

mother, wife, children, wealth etc. Good and bad deeds (karma) do not bind the Atma, who remains the unconcerned, independent witness, even though the mind thinks of bondage, which is only because of ignorance. With these words of wisdom the soul showed no interest in reentering the old body or consoling father and mother but left the place at once.

The king and the queen, witnessed the scene and heard their own beloved son, who was an infant a while ago but now talking the wisdom of an aged sage in total indifference to them and to his own body. They were not only amazed at his words but also got disillusioned and gave up all affection and mourning for him. They cremated the body and performed the necessary purificatory rites. Chitraketu, having completed his morning oblations and remembering the advice of Narada, went to the holy sages with his senses fully subdued and prostrated at their holy feet. The divine sage adjudged the king to be fit to receive initiation into the holy mantra and imparted the great Sankarshana Mantra forthwith

ॐ नमस्तुभ्यं भगवते वासुदेवाय धीमहि । प्रद्युम्नायानिरुद्धाय नमः संकर्षणाय
च ॥ (भाग. ६.१६.१८)

Om we meditate on you, O lord Vasudeva(sustainer of the universe), and prostrate to you as Pradyumna (presiding deity of life principle), Aniruddha (presiding over mind) and Sankarshana (presiding deity of ego).

Prostrations to The Magnificent, All-splendoured, Almighty Lord Sankarshana, whose adorable lotus-like feet are worshipped by great devotees with folded hands (in the shape of lotus buds).

Prostrations to the Greatest Lord of all the Lords.

The sage Narada taught several slokas of prayer to Chitraketu and left along with Angira. Then Chitraketu repeated the prayer with perfect concentration, subsisting only on water for seven days and got the lordship of Vidyadharas(artists of heaven). After that in a few days he got the vision of Lord Sesha, the lord of serpents in the form of white lotus fibre and on further purification by repetition of mantra and meditation Lord Sankarshana appeared before Chitraketu and blessed him. Thus by the grace of great sages, Chitraketu could get the vision of his dead son's astral soul, which helped him to give up all desires and attachments and to achieve the real goal of life.

A soul with a physical body cannot know the past and future, whereas a soul divested of body can see both past and future is illustrated in an incident in Ramayana. Having lost Sita, Rama and Laxmana search for her in the thick forest and they come across a terrible looking mighty demon called Kabandha. Both get caught in the huge arms of the cruel demon, but Rama and Laxmana manage to cut off his shoulders and get released. Then when Rama introduces himself to Kabandha, the demon tells that he is not a demon, but a Gandharva (an angel) in reality, who by a curse from a sage Sthoolashira got this ugly figure which was further deformed by Indra because of Kabandha's harassing him. He requests Rama to cremate his devilish body, after which he will regain his divine form and help Rama in locating Sita. Accordingly Rama and Laxmana cremate the body and a beautiful godly figure with a radiant face springs up from the burning pyre wearing pure white subtle outfit, a divine chaplet, sparkling ear rings, and necklace. He then enters an aerial car of Hamsas(divine flamingoes). The disembodied soul of Kabandha in

astral plane sees the future and tells Rama where and how he can get Sita. He tells Rama to make friends with and help Sugreeva who is in trouble and who being very powerful and highly capable will help with his skilful, large army of monkeys to find and recover Sita. Rama does accordingly, and the familiar Ramayana continues as foretold by Kabandha.

Ramayana also shows Bhagavan Rama conversing with His father Dasharatha from heaven. After Bhagavan Rama killed Ravana and installed Vibhishana as king of Lanka, Gods and angels led by Brahma and Maheshwara came to greet Rama, and lauded the slaying of powerful and the most wicked Ravana and extolled the incarnation of Bhagavan Vishnu coming as an ordinary mortal and accomplishing the task. When all the Gods came from heaven to earth, along with them also came Dasharatha, father of Rama who had gone to heaven after death on earth.

Said Maheshwara to Rama "Your father Dasharatha has arrived here from heaven and is sitting in the divine plane. Redeemed and uplifted by you he could go to heaven. Please go and greet him". Rama saw his father sitting in the plane wearing bright and effulgent clothes with divine splendour and sparkling, cheerful face. Rama went with Laxmana and bowed in reverence. Dasharatha too was delighted to see his two dearest sons; he took Rama in his arms and embraced affectionately and then spoke thus: "Without you the pleasures of heaven and the company of Gods do not make me happy. Rama, you are dearer to me than my own life. I am glad to see you back hale and hearty after destroying Ravana and completing fourteen years of forest dwelling. You have made the gods and angels happy by killing their

adversary. Like Astavakra redeemed his father Kahola you have delivered me from the blemish of falsehood on earth and the consequent hell and helped me to attain heaven. Because of you I could come to heaven. Only now I came to know through Gods that you are indeed Bhagavan Vishnu, who has come down in human form at the request of Gods to slay the invincible Ravana. You have accomplished all the tasks. Now you return to Ayodhya with Sita and Laxmana, adore the throne of Ayodhya, righteously rule the kingdom, give happiness to all the people and earn the fame for Ikshvaku race. Kausalya and all the subjects are indeed fortunate to enjoy your presence.”

Rama said to Dasharatha “Revered father, May I request you one little favour? You had said to Kaikeyi that you are abandoning her along with Rama(me). Be kind to see that that curse does not touch her” Dasharatha agreed to withdraw his curse on Kaikeyi and then blessed all the three, Rama, Sita and Laxmana and left in his aerial car to heaven. Rama, Laxmana, and Sita all bowed in reverence to Dasharatha again.

Even today we have many live instances of departed souls communicating with the living persons whom they choose, and there are mediums all over the world using dead spirits for prognosis. One such instance has been reported in Scientist’s search for truth by the same author (Ch.11). A young disciple of a yogi dies in an accident and his soul comes and speaks to his cousin who is also a disciple of the same yogi, both being spiritually evolved souls. He narrates his present status and the future birth. So those who say that this physical body itself is the soul and there is nothing after death of this body are in the abysmal darkness; they indeed are the demons, rakshasas, and are living in the hell of the lowest kind.

SADHANA IN PURANAS

✍ *Swami Padmanabhananda*
(Rishikesh)

Sage Narada, knower of past, present and the future, seer of within all hearts, being one of the greatest teachers, had known through clairvoyance the resolutions of the innocent royal child Druva, and had appeared before him in the forest in order to provide the timely help and guide the deserving disciple on the right path, without which Dhruva would have got lost. As the maxim goes, When the disciple is ready Master is also ready, the great sage unexpectedly appeared, to guide the young Sadhaka. He was much pleased to find young Dhruva determined to seek God at any cost. All great Masters are aware of positive and negative tendencies of their disciples. Out of compassion and unbound love for one and all, they ignore the shortcomings in their disciples and encourage and guide them on the spiritual path. He appreciated Dhruva's courage at that tender age to tread on the tedious spiritual path, and compassionately told him:

जनन्याभिहितः पत्न्याः स वै निःश्रेयस्य ते ।

भगवान् वासुदेवस्तं भज तत्प्रवणात्मना ॥ (भा. ४.८.४०)

My dear child, the path shown by your mother to seek God is for your highest good. Do stick to her advice and assiduously worship Bhagavan Vasudeva.

In Kathopanishad we come across two words, sreyas and preyas. Sreyas means the highest good, the attainment of immortality

and eternal bliss. Preyas means worldly wealth and the sensual pleasures. The Sage Narada reaffirms that the path shown by his mother is indeed the sreyas path, and he should follow it. Devotion to Bhagavan Vasudeva, he said, is the means to achieve all the four purusharthas viz. Dharma, Artha(wealth), Kama(pleasures), and Moksha(final beatitude). He initiated Dhruva into the divine Dwadashakshari Mantra (Om Namo Bhagavate Vasudevaya) along with details of meditation and worship and then added: Do follow this meticulously. The Lord bestows whatever purushartha a devotee seeks on those who worship Him with faith and devotion. But he who has no hankering for worldly pleasures, and truly loves Him, should worship Him with a single pointed devotion, mind firmly fixed on Him for emancipation only. Great masters never impose their will on others nor leave them in darkness, but give them the best advice and the freedom of deciding their own future, as God Himself has provided man with that free will. Narada concluded his instructions true to the tradition, just the way in which Bhagavan Krishna concluded his Geetopadesha to Arjuna saying: I have given you the most secret and the profound wisdom, think on it and do as you wish.

Grace of God is equally available to all without distinction. But the recipient must be worthy of receiving it. Whosoever has that Atma kripa, faith in God and in the precepts of the master can only follow the instructions assiduously and reap the benefits. Lack of faith and dereliction in duty is the cause of all obstacles in sadhana and of failure in achieving the highest goal. Total faith comes only with the purity of

mind and the love of God. Having obtained the initiation to the Holy mantra, and having known the method of meditation, Dhruva circumambulated and prostrated to the holy feet of the sage invoking his divine grace and proceeded to Madhuvanam for his Tapasya, as Narada too left on his own journey. At Madhuvanam he scrupulously followed the instructions, put his heart and soul and meditated on Sri Hari. Even the greatest yogis would envy his steadfastness. The first month he ate only some fruits once in three days utilising all the remaining time for meditation only. The second month he took a break once in six days for eating only some dry leaves. The third month he lived on water once in nine days. He controlled his breath and fixed his mind on shri Hari subsisting only on air in the fourth month. The fifth month he stood on one foot, motionless like a post, intensely contemplating on the Supreme Lord and controlling the breath. He beheld the captivating form of the Lord in the heart as he withdrew all senses holding his breath and fixing his attention firmly in the void of his heart . In the meantime the Gods in heaven felt breathlessness and approached Bhagavan Vishnu for help not knowing the cause of their trouble. Bhagavan who knew the cause to be Dhruva, consoled the Gods, and immediately proceeded to Madhuvanam to see Dhruva.

Dhruva was fully absorbed in meditation and was enjoying the bliss of the vision of the lord in heart's chamber in deep samadhi unaware of the physical presence of Him right in front. In order to wake him up from his samadhi and draw his attention out, Bhagavan blocked his inner vision and Dhruva got jolted out and suddenly opened

his eyes. His joy knew no bounds and got dumb founded to see the lord face to face in physical form. In ecstasy he wanted to sing His glory, but no speech would come out of his mouth. Recognising the problem of the child, Bhagavan touched his cheek with His conch, which is the concrete form of the Veda. By the mere touch of the conch eloquent hymns in praise of the Lord issued forth from the lips of Dhruva.

Said Dhruva: Salutations to You, the glorious, omnipotent lord, who having entered my heart awaken by Your glory my dormant speech and other organs such as hearing, touch, hands, feet etc. O Lord, through Your deluding potency called Maya You pervade the universe, and presiding over the senses and entering the hearts of beings You control the three worlds. The bliss that one gets by meditating on your lotus feet cannot be found in anything else, and those who pray You for worldly pleasures are really beguiled by maya. I understand only Your grossest cosmic form appearing as animals, mountains, reptiles, birds, humans, demons and Gods; but Your transcendental form is beyond my comprehension and beyond words. In short You are everything. I humbly take refuge in You. Always loving His devotees, Bhagavan cheerfully acknowledged the devotee's praises and replied:

वेदाहँ ते व्यवसितं हृदि राजन्यबालक ।

तत्त्वयच्छामि भद्रं ते दुरापमपि सुवृत ॥ (भा. ४.३.१९)

“I know, O ! royal child, the desire you cherish. I shall grant it to you though it is very difficult to attain. I bestow on you the effulgent

abode which none had attained before. Also when your father retires to forest, you will rule over the kingdom for a long time and when Uttama dies in his hunting expedition his mother will enter forest fires while searching for him. Then towards the end of your life, you will fix your mind on Me and ascend to my abode, from where none returns to this world.” Bhagavan then disappeared in the clouds as Dhruva stood watching. After a while when the sting of his stepmothers words was gone, Dhruva was filled with remorse for not asking for the highest achievement, the final beatitude. King Uttanapada was overwhelmed with joy, when he came to know that Dhruva was returning home after attaining the vision and blessings of the lord. Suruchi, the stepmother, also repented for her folly and along with his mother Sunithi they went to receive and greet Dhruva to the outskirts of the city. All greeted him with great pomp and joy.

यस्य प्रसन्नो भगवान् गुणैर्मैत्र्यादिभिर्हरिः ।

तस्मै नमन्ति भूतानि निम्नमाप इव स्वयम् ॥ (भा. ४.९.४७)

The Lord is pleased with devotees who have virtues like friendliness, compassion, etc. towards all fellow beings. If the Lord is pleased, every one will love and pay respects to him, just as water flows from higher to lower.

The message of Bhagavan Vyasa in this story of Dhruva, as we understand, is that a true devotee shall love God for his highest good that is liberation and that ideal worship of lord is to feel His presence in all beings.

A SADHU WHO RENOUNCED NOTHING

A businessman from a city went to a recluse living alone in a mud hut in a remote place. He found the Sadhu having no possessions but for two sheets of clothes and a couple of earthen pots. The man appreciated his simple yet contented life compared to his own luxuries. He prostrated, and said: "Swamin, You are living such a simple life with no comforts at all. You have renounced everything, though you had all the luxuries before, yet you are happy and peaceful. We have everything, all the comforts and pleasures, even then we are never satisfied, we want more and more. Furthermore we are neither happy, nor healthy even after eating rich and nutritious food. I realise that there is no end to our desires. I have been attending discourses by various Mahatmas and reading a lot of books. Some of the people who give great lectures drawing big crowds are just like us or even worse in terms conquering human weaknesses. Those things do not satisfy me any in more. Now I want to do something serious to overcome our weaknesses and reach the goal of life. In this condition of our family and city life, tell me how I can do some sadhana and make real progress towards the goal. Is it necessary to renounce everything and come to a place like this or go to Himalayas? I admire your renunciation but I am a family man and cannot renounce as you have renounced.

Sadhu said: Actually I have not renounced, rather you have renounced.

Visitor: How and why do you say that? Please tell me.

Sadhu: Tell me what is the most valuable thing in the world.

Visitor: (After a moment's reflection) I am perplexed Maharaj. I don't know, you tell me please. I am here to learn from you something good.

Sadhu: I will tell you a story before I come to that. A family man was going to another village. He had his wife, a child and some luggage with him. It rained on the way and he had to cross a river which was not so deep. But it was getting flooded due to rain. He took the child on his shoulder, luggage over the head, and held wife's hand, and walked in to the river. The river was deep at the center and water kept rising. He found it difficult to carry all the burden, so he threw the luggage off and tried to save the lives. Water rose and came up to his neck and his pet wife got drowned. He tried to save her, but could not, so he let her go and held firmly his child. The water rose still higher above his nose and swept him off his feet, and he had to swim. He held his child in one hand and tried to swim but the current was swift and gusty, and he could neither save the child nor himself. Finally he let the child off and with great difficulty swam to the other shore alone and saved himself. Anybody else in his place would do the same thing. Though everything else was dear to him, his own life was the dearest of all. Life is very valuable, life of wife, life of child are very valuable. But the Self is even more than life. Self is the most valuable thing. You try to save the Self at any cost. Because in the absence of the Self all our possessions are no possessions at all, they are indeed worthless. If the Self exists, everything else, wife, children, wealth exist, but if the Self does not exist, the nothing else exists. Self is the basis of all existence. So the Self is the most valuable thing in the world. Do you agree?

Visitor: Yes Swamin. I see what you mean.

Sadhu: You have abandoned your Self, the most valuable thing, and are having everything else, wife, children, wealth etc., which are worthless. In order to have everything you must have the Self. By renouncing the Self, the most valuable thing, you have renounced everything. By retaining the Self, I have not renounced anything. In fact I have everything, I lack nothing. ❀

AMRITA VAANI OF SWAMI VIDYANANDA

EMBRACE RIGHTEOUSNESS

All our wealth and capacities material, physical, mental, intellectual, and spiritual are granted by Bhagavan, they are not our own. Sri Arunagiri Nather a famous Tamil saint has sung a song highlighting this fact the purport of which is as follows: All the learning and all the knowledge that we have, must be returned to Him alone, whence it came. Therefore give up infatuation and embrace the body of righteousness and truth. Walk, walk and walk on your tongue from now onwards and give up vain talk. Thus far you had embraced so many different bodies of unrighteousness (born as insects, animals and ignorant man) and spoke only untruth (worldly selfish talk) and got disgusted. All that did not take you to the destination, they got you nowhere. Now at least embrace the body of righteousness and truth and enjoy the bliss. So far you have been walking on your blind feet in darkness and got lost and tired. From now on you walk with truth on your tongue.

God's holy name is Truth and repetition of His holy name is walking on the tongue. Thus chanting and singing His glorious name enjoy the bliss of supreme Salvation both here and hereafter. Make best use of this human birth which is very difficult to get again. If any one calls you in darkness how do you go to him? You go to him guided by his voice; his tongue serves as your light. In spiritual darkness your tongue is the light and His name will be your guide; they will

definitely deliver you to Him. Great Saint Sri Tulasidas says: keep the light of Rama Nama at the door (on tongue) all the time burning to illuminate both inside and outside. It will protect you.

How to offer to Him what He has given us? How does He take it back? He comes in all different forms and occasions. To rich He comes as poor, to a giver He comes as receiver, to a seller as a buyer, to strong He comes as weak, to a teacher He comes as a student, to a dancer or singer He comes as audience, to a wise as a fool, to a doctor as a patient, to a saint as a sinner, so on and so forth and takes back what He has given. We should not forget to offer Him what He wants. Whatever we give, we should remember to give with humility and as an offering to Narayana, without pride and ego. One who does not do this way is a thief. Such a thief will suffer here as well as in the next world. Bhagavan Krishna says in Gita that he who eats everything alone, (without sharing with others) is a sinner; he eats only sin. (Gita 3-13.)

GITA JAYANTI

Gita Jayanti will be celebrated in the Ashramam on Margashirsha Shukla Ekadashi (Vaikuntha Ekadashi) (Wednesday 26th December 2001). The program will begin about 10:30 Am. All are requested to participate in the recitation and puja and receive the blessings.

HAMSA UVACHA

Smt. Kuduva, Bangalore

Question: *Before sitting for meditation, I think that today there are no disturbances; I will meditate seriously and deeply for a long time. But the moment I sit to meditate, all my good plans fall apart, and the mind becomes berserk, runs helter-skelter. All my efforts to meditate become useless and I get disgusted. Why does it happen like that?*

Hamsa: It happens because of vaasana. Mind is the abode of all past impressions and desires. Those desires pull the mind and carry it away to their objects. They do not allow the mind to acquire seriousness and concentration. Previously heard, seen, eaten, and experienced objects, events, memories etc. have their strong impressions in the mind. It recalls those impressions, and goes on fancying good-bad, pain-pleasures, love-hate, past-future etc. This imagination tendency of the mind along with the impressions is called vaasana. That is the greatest obstacle to concentration. For concentration destruction of vaasana is the only way.

वासना वशतः प्राणस्पन्दस्तेन च वासना ।

Due to vaasana prana vibrates more, and with prana- vibration vaasana increases, and the mind becomes more fickle. Vaasana and prana -vibrations are complementary to each other, through which the mental tree of thinking, imagination etc. grows bigger and bigger. This mental tree must be destroyed, which can be done either by destroying vaasanas or by stopping prana vibrations or both. When that is achieved mind will get steady.

You have to develop dispassion (vairagya) to decrease vaasana. 'Abhyasena vairagyena cha' says Bhagavadgita, by constant practice and dispassion. Withdrawal of the mind from the world of objects, dispassion, study of scriptures, company of the wise (satsanga), chanting the divine name, mental calmness and contentment, devotion to God, observance of Yama and Niyama are the means to destroy vaasana and to acquire concentration.

DEEPAVALI MESSAGE

DEAR READER,

GREETINGS. HAPPY DEEPAVALI TO YOU.

Deepavali is our biggest festival, the brightest and the sweetest of all. Brightest because it is celebrated with lights, sweetest because everybody eats and distributes plenty of sweets to all. Recently it also has become the noisiest festival because of affluent and irresponsible people wastefully bursting crackers causing deafening sounds, accidents and injuries. Drinking on this holy occasion is another social evil that has come into vogue in recent times. Both these practices, which were not in the tradition, and opposed to sanctity should be discouraged and stopped by the wise .

Deepavali signifies Rama killing the demon Ravana and liberating Sita from Ravana's captivity. It is the day of victory of Dharma over Adharma, victory of divine over the devil, knowledge over ignorance and light over darkness. So we celebrate the day by lighting up lights at dusk and all the night to drive away the darkness of ignorance and Adharma. Deepavali comes on Amavasya, the darkest day, total absence of moonlight, when the evil forces and bad vibrations are at their best. So we illuminate the whole night with vigilant lamp to drive away the darkness and the evil forces. Evil forces manifest where there is darkness; they don't dare to come where there is vigilant light. What is darkness? Where does it come from? What is its swarupa (nature)? Nobody knows, what it is and where from it comes. All we know is that absence of light is darkness. It has no other form, no other swarupa, no other existence. It is the opposite of light, and comes and occupies whenever and wherever there is no light. Nobody brings it like someone bringing in a lamp or candle.

When the light comes it just disappears, and hides outside where there is absence of light. Nobody has to push it out or tell it to go, it just vanishes. Light indeed is the death of darkness. In fact it has no death. It runs out and just keeps waiting for the light to extinguish, and swiftly comes and envelopes when the light goes off. Nobody knows its tricks. The only way to keep it at bay is to keep the lamp burning brightly all the time and never give it a chance.

Keep your spiritual lamp burning bright all the time. Lamp is only an external symbol. It illumines your body and the surroundings. It cannot illuminate your heart and mind. So kindle the light within. What is the light within? The light of wisdom. Light of Rama Nama. Remember Bhagavan, chant His name all the time. Anger, lust, greed etc. are the Ravana within you. Destroy that Ravana with the light of Rama Nama. If you forget, even for a moment, Ravana will destroy you. Ravana came and carried away Sita in the absence of Rama. He dares not to come where there is Rama. Keep the lamp of Rama nama burning. Shraddha, faith is your oil, divine name is the wick, and chanting with constant remembrance (smaranam) of the divine name is burning it. Keep pouring oil of shraddha and watch it burn brightly. Be vigilant. Don't let the darkness enter your heart. Start now and keep burning till the next deepavali. ❀

It has come to our notice that some of the members did not get previous volume of Hamsa Yoga (July 2001). Those who did not receive previous copy, please intimate us so that we can send you your copy. Also please inform us about defective copy (some pages missing or some pages blank etc.) for replacement.

ಪುನರ್ಜನ್ಮ - ೧೦

೨ ಸ್ವಾಮೀ ವಿರಾಜೇಶ್ವರ

ಮಹಾ ಪ್ರಯಾಣ

ಆಧುನಿಕ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕವು (ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಂತಹವು) ಮಾನವ ಶರೀರವಿಲ್ಲದೆ ಜೀವಾತ್ಮವು ಬದುಕಿರಬಲ್ಲದೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಿಚಿತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರುಗಳು ಮಾನವ ಶರೀರ ಮಾತ್ರ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಬಲ್ಲದು. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಕೆಳದರ್ಜೆಯ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳಿಗೆ ಜೀವಾತ್ಮನೆಂಬುದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಜೀವಾತ್ಮನ ಪಿಷ್ಕಯಕನಾದ ಜ್ಞಾನ ಹುರುಳಿಲ್ಲದ್ದು ಮತ್ತು ಭಗವಂತನ ಬಗೆಗಿನ ತಿಳಿವೂ ಅಷ್ಟೇ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದುದು. ಅವರ ಮತಗ್ರಂಥಗಳು ಆತ್ಮದ ಅಥವಾ ಭಗವಂತನ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಭೌತ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾದರೋ ಆತ್ಮದ ಮತ್ತು ಭಗವಂತನ ಅಸ್ತಿತ್ವವಷ್ಟೇ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವರುಗಳು ದೇಹವೇ ಆತ್ಮವೆಂದೂ ಮತ್ತು ದೇಹಾಪನಾಸವಾದ ಮೇಲೆ ಏನೂ ಉಳಿಯದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆದ್ದರಿಂದ ದೇಹವು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ ಮೇಲೆ ಆತ್ಮವೂ ಮರಣಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಕಂಠೋಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮಾಂಸ, ರಕ್ತ, ಮೂಳೆ, ಕಸ, ಬೆವರು, ಮೂತ್ರ, ಮಲ, ಜೀವಾಣಿಗಳು, ಕ್ರಿಮಿಗಳು, ರೋಗಗಳು, ಯಾತನೆ, ಕಷ್ಟಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು, ರೋಮಗಳಿಂದ ಆವರಿಸಿರುವ ಒಂದು ಚರ್ಮದ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಮತ್ತು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಹುಟ್ಟು, ಬೆಳವಣಿಗೆ, ನಾಶ, ರೋಗ, ಮುಪ್ಪು, ಸಾವು ಮೊದಲಾದ ಮಾರ್ಪಾಟಿಗೊಳಪಟ್ಟ ಈ ದೇಹವು, ನಾವು ಆತ್ಮನೆಂದು ಕರೆಯುವ ಅರಿವಿನ ಪರವಸ್ತುವಿಲ್ಲದೆ, ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯುತ ಘಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಹಾಗೂ ಇಂತಹ ಅಸಹ್ಯಕರ ದೇಹವೊಂದೇ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ಣ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆಸರೆಯಾಗಲಾರದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ಇರವು, ಎಲ್ಲ ನಿರ್ಜೀವ ಅವಯವಗಳನ್ನೂ ವಿವೇಚನಾಯುಕ್ತ ಶರೀರವೆಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕೂಟವಾಗಿ ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದೆಯೋ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವಕಳೆ, ಚೈತನ್ಯ, ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿ ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಮನೋವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮ, ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೋ ಅಂತಹ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಂದು ಇರಲೇಬೇಕು. ಅದರ ಅಭಾವ ಅಥವಾ ನಿರ್ಗಮನದಿಂದ (ಸಾವಿನಿಂದ ಕೊನೆಗೊಂಡಾಗ) ದೇಹವು ವಿಶ್ಲೇಷಿತವಾಗಿ, ಅಂಗಗಳ ಹೊಂದಿಕೆ ತಪ್ಪಿ ಸಡಿಲವಾಗಿ ನಾಶಹೊಂದುವುದು. ನಾವು 'ನಾನು' ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ನಾನು ಮಾಂಸದ ಮುದ್ದೆ ಅಥವಾ ಮೂಳೆ ಅಥವಾ ಈ ಸಕಲ ಕಶ್ಮಲ ಪೂರಿತ ದುರ್ಮಾಸನಾಯುಕ್ತ ಶರೀರವೇ ನಾನು ಎಂಬುದಾಗಿ

When the light comes it just disappears, and hides outside where there is absence of light. Nobody has to push it out or tell it to go, it just vanishes. Light indeed is the death of darkness. In fact it has no death. It runs out and just keeps waiting for the light to extinguish, and swiftly comes and envelopes when the light goes off. Nobody knows its tricks. The only way to keep it at bay is to keep the lamp burning brightly all the time and never give it a chance.

Keep your spiritual lamp burning bright all the time. Lamp is only an external symbol. It illumines your body and the surroundings. It cannot illuminate your heart and mind. So kindle the light within. What is the light within? The light of wisdom. Light of Rama Nama. Remember Bhagavan, chant His name all the time. Anger, lust, greed etc. are the Ravana within you. Destroy that Ravana with the light of Rama Nama. If you forget, even for a moment, Ravana will destroy you. Ravana came and carried away Sita in the absence of Rama. He dares not to come where there is Rama. Keep the lamp of Rama nama burning. Shraddha, faith is your oil, divine name is the wick, and chanting with constant remembrance (smaranam) of the divine name is burning it. Keep pouring oil of shraddha and watch it burn brightly. Be vigilant. Don't let the darkness enter your heart. Start now and keep burning till the next deepavali. ❀

It has come to our notice that some of the members did not get previous volume of Hamsa Yoga (July 2001). Those who did not receive previous copy, please intimate us so that we can send you your copy. Also please inform us about defective copy (some pages missing or some pages blank etc.) for replacement.

ಪುನರ್ಜನ್ಮ - ೧೦

೭ ಸ್ವಾಮೀ ವಿರಾಜೇಶ್ವರ

ಮಹಾ ಪ್ರಯಾಣ

ಆಧುನಿಕ ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕವು (ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಂತಹವು) ಮಾನವ ಶರೀರವಿಲ್ಲದೆ ಜೀವಾತ್ಮವು ಬದುಕಿರಬಲ್ಲದೆ ಎಂಬ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ವಿಚಿತವಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹೊಂದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರುಗಳು ಮಾನವ ಶರೀರ ಮಾತ್ರ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದಬಲ್ಲದು. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಕೆಳದರ್ಜೆಯ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳಿಗೆ ಜೀವಾತ್ಮನೆಂಬುದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಜೀವಾತ್ಮನ ಪಿಷ್ಕಾಟಕನಾದ ಜ್ಞಾನ ಹುರುಳಿಲ್ಲದ್ದೂ ಮತ್ತು ಭಗವಂತನ ಬಗೆಗಿನ ತಿಳಿವೂ ಅಷ್ಟೇ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾದುದು. ಅವರ ಮತಗ್ರಂಥಗಳು ಆತ್ಮದ ಅಥವಾ ಭಗವಂತನ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಭೌತ ವಿಜ್ಞಾನಿಯಾದರೋ ಆತ್ಮದ ಮತ್ತು ಭಗವಂತನ ಅಸ್ತಿತ್ವವಷ್ಟೇ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವರುಗಳು ದೇಹವೇ ಆತ್ಮವೆಂದೂ ಮತ್ತು ದೇಹಾಪಾಸನವಾದ ಮೇಲೆ ಏನೂ ಉಳಿಯದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಆದ್ದರಿಂದ ದೇಹವು ಸಾವನ್ನಪ್ಪಿದ ಮೇಲೆ ಆತ್ಮವೂ ಮರಣಿಸುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ ಎಂದೂ ಕಂಠೋಕ್ತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮಾಂಸ, ರಕ್ತ, ಮೂಳೆ, ಕಸ, ಬೆವರು, ಮೂತ್ರ, ಮಲ, ಜೀವಾಣಿಗಳು, ಕ್ರಿಮಿಗಳು, ರೋಗಗಳು, ಯಾತನೆ, ಕಷ್ಟಗಳು ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು, ರೋಮಗಳಿಂದ ಅವರಿಸಿರುವ ಒಂದು ಚರ್ಮದ ಚೀಲದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಮತ್ತು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಹುಟ್ಟು, ಬೆಳವಣಿಗೆ, ನಾಶ, ರೋಗ, ಮುಪ್ಪು, ಸಾವು ಮೊದಲಾದ ಮಾರ್ಪಾಟಿಗೊಳಪಟ್ಟ ಈ ದೇಹವು, ನಾವು ಆತ್ಮನೆಂದು ಕರೆಯುವ ಅರಿವಿನ ಪರವಸ್ತುವಿಲ್ಲದೆ, ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಸ್ಫೂರ್ತಿಯುತ ಘಾವನೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ, ಹಾಗೂ ಇಂತಹ ಅಸಹ್ಯಕರ ದೇಹವೊಂದೇ ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ಣ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಆಸರೆಯಾಗಲಾರದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದರ ಇರವು, ಎಲ್ಲ ನಿರ್ಜೀವ ಅವಯವಗಳನ್ನೂ ವಿವೇಚನಾಯುಕ್ತ ಶರೀರವೆಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಕೂಟವಾಗಿ ಒಗ್ಗೂಡಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸುಸಂಬಂಧವಾಗಿ ಕಾರ್ಯೋನ್ಮುಖವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದೆಯೋ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಜೀವಕಳೆ, ಚೈತನ್ಯ, ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿ ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಮನೋವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮ, ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುತ್ತದೆಯೋ ಅಂತಹ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೊಂದು ಇರಲೇಬೇಕು. ಅದರ ಅಭಾವ ಅಥವಾ ನಿರ್ಗಮನದಿಂದ (ಸಾವಿನಿಂದ ಕೊನೆಗೊಂಡಾಗ) ದೇಹವು ವಿಶ್ಲೇಷಿತವಾಗಿ, ಅಂಗಗಳ ಹೊಂದಿಕೆ ತಪ್ಪಿ ಸಡಿಲವಾಗಿ ನಾಶಹೊಂದುವುದು. ನಾವು 'ನಾನು' ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ನಾನು ಮಾಂಸದ ಮುದ್ದೆ ಅಥವಾ ಮೂಳೆ ಅಥವಾ ಈ ಸಕಲ ಕಶಿಲ್ಮ ಪೂರಿತ ದುರ್ಮಾಸನಾಯುಕ್ತ ಶರೀರವೇ ನಾನು ಎಂಬುದಾಗಿ

ಯಾರೂ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ನಾವು 'ನಾನು' ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಶರೀರದ ಕಡೆಗೆ ಬೆಟ್ಟು ಮಾಡಿ ಹೇಳಿದರೂ ಸಹ, ನಿಜವಾಗಿ ದೇಹವೇ ನಾನು ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು (ನಾನು) ಶರೀರದಿಂದ ಏನೋ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆಯಾದದ್ದು, ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಂತಹದು ಎಂಬ ಭಾವ. ಆದರೂ ಅದು ನಮಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ವಿವಿಧ. ಅದು ಏನೆಂಬುದು ನಮಗೆ ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದಿಲ್ಲವಾದರೂ, 'ನಾನು' ಎಂಬುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ಅಥವಾ ಆತ್ಮನಿಗೇ ಅನ್ವಯಿಸಿದುದೇ. ಆತ್ಮವು ಯಾವುದೇ ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತವಲ್ಲದೆ, ಶಕ್ತಿಯುತ, ಅವಿನಾಶೀ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಅದರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿ ಈ ಜಡದೇಹವು ಇಂದ್ರಿಯಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ನೋಡುತ್ತದೆ, ಕೇಳುತ್ತದೆ, ಮಾತನಾಡುತ್ತದೆ, ನಡೆದಾಡುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಅಭಾವದಿಂದ, ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ, ದೇಹವು ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿರಹಿತವಾಗಿ, ಕುರುಡು, ಕೆಪುಡು, ಮೂಕ, ಹೆಳವ ಮುಂತಾದುದಾಗಿ ಪೂರ್ಣ ಜಡವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ, ಆ ಆತ್ಮವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ದೇಹದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವೂ, ಜಡವಲ್ಲದುದೂ, ಸುಗ್ರಹಣಶಕ್ತಿಯುಕ್ತವೂ, ಅಪಾರಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದೂ ಮತ್ತು ಬದಲಾವಣೆಗೊಳಪಡದೇ ಇರುವುದೂ ಆಗಿರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಜಡ ದೇಹಕ್ಕೆ ಜೀವಕಳೆ ನೀಡುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮತ್ತು ಇದನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲೋಸುಗವೇ ಅದು ದೇಹದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿರುವುದು.

ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳು ದೇಹದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಜೀವಾತ್ಮದ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವೂ ಮತ್ತು ನಿರುಪಾಧಿಕವೂ ಆದ ನಿಲುವನ್ನು ಹೊಂದಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ದೇಹಾವಸಾನವಾದ ಮೇಲೆ ಅದರ (ಜೀವಾತ್ಮನ) ಅಪಗಮನ ಮತ್ತು ಸಾವಿನ ನಂತರದ ಗತಿಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಸಹ, ಸಾಕಷ್ಟು ವಿವರಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಗ್ರಂಥಗಳು ನೀಡಿವೆ. ಜೀವಾತ್ಮನು ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತೆರಳುವ ಪ್ರಯಾಣವು ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

(ಅಸ್ಯ) ಪುರುಷಸ್ಯ ಪುಯತೋ ವಾಜ್ಞನಿ ಸಂಪದ್ಗತೇ, ಮನಃ ಪಾಣೇ
ಪಾಣಸ್ತೇಜಸಿ ತೇಜಃ ಪರಸ್ಯಾಂ ದೇವತಾಯಾಮ್ || (೬.೮.೬)

(ಈ ಪ್ರಾಣಕರಣಗಳ ಸಂಘಾತವಾದ ದೇಹವು ನಾಶವಾಗಲು ಜೀವನಿಂದ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿ ಯಾವ ಕ್ರಮದಿಂದ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಉತ್ಕಾಂಠೆ ಕ್ರಮವನ್ನು ಈ ಮಂತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗುವ ಪುರುಷನ ಮಾತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ, ಪ್ರಾಣವು ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ, ತೇಜಸ್ಸು ಪರದೇವತೆಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುವ ದೇಹಿಯ (ಮಾತು) ವಾಗ್ ವ್ಯಕ್ತಿಯು (ವಾಗಿಂದ್ರಿಯದಿಂದ) ಹಿಂದೆಗಡೆಗೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಪಸಂಹಾರವಾಗುವುದು. ಮನಸ್ಸು (ಮನೋವೃತ್ತಿಯು) ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಉಪಸಂಹಾರವಾಗುವುದು. ಪ್ರಾಣವು ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ಸು ಪರದೇವತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರುವುದು. ದೇಹಿಯು ಅಂದರೆ ಒಂದು ಗೊತ್ತಾದ ಜೀವಾತ್ಮನು,

ಜೈವಿಕ ಪ್ರಾಣ ಶಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ಅಧಿಷ್ಠಾಪಕವಾಗಿದ್ದು ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಇರುವ ಅಂಗಾಂಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟು ಗೂಡಿಸಿ ಒಂದು ಏಕೀಭೂತ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಜೀವಂತ ದೇಹವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸಾಯುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ (ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು) ಸಂವೇದನಾ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ದೇಹದಿಂದ ಹಿಂತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟು, ಅವುಗಳ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ನಿಂತು ಹೋದಮೇಲೆ ತಾವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ್ದುವೋ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಹೋಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇತರ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದೇಹಕ್ಕೆ ಯಾವು ಕ್ರಿಯಾಕಾರಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಉಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯಗತಿಯ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಮರಣಿಸುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯನ ಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವ ಬಂಧುಗಳು ಅವನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಇತರ ಕರಣಗಳೊಪನೆ (ಅವನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದಾಗ) ಮಾತನಾಡಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದನು. ಈಗ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಈಗ ಅವನ ಬಂಧುಗಳು ಅವನನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ. “ನಿನಗೆ ನಾನು ಯಾರೆಂದು ತಿಳಿದಿದೆಯೇ? ಇವನು ಯಾರೆಂದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೇ?” ಅವನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ, ಅವನು ಗುರುತಿಸಬಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಾರ. ಏಕೆಂದರೆ ಮಾತು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನಾಲಿಗೆ ಇದ್ದರೂ ವಾಕ್ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ, ಶ್ರವಣ, ಸ್ಪರ್ಶ, ಗಂಧ, ರಸದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತವೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ.

ಅನಂತರ ಸುಷುಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆದಂತೆ, ಮನಸ್ಸು, ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ, ಶ್ವಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಸೇರುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಪ್ರಾಣವು ಉರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಾ ಕೈಕಾಲುಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಯಾತನಾ ಸೆಳೆತಕ್ಕೀಡುಮಾಡಿ ಜೀವನ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ದೇಹದ ಎಲ್ಲ ಅಂಗಗಳನ್ನೂ ಮರ್ಮಸ್ಥಾನಗಳನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕೊಂಡು, ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವಂತೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಹೊರಮುಖದ ಚಲನೆಯಿಂದ ಪ್ರಾಣವು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಜೀವಾತ್ಮನು ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಆಕರ್ಷಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ (ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳು ಮತ್ತು ಪಾಪಕರ್ಮಗಳು) ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಸಮೇತ ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ (ಪಂಚಭೂತಗಳೆಲ್ಲೊಂದಾದ ಅಗ್ನಿಯ ಮೂಲಾಂಶದಲ್ಲಿ) ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈಗ ವೃತ್ತಿಪ್ರಕಾರವೂ (ಆಲೋಚನಾಕಾರ್ಯ) ಸಹ ನಿಂತುಹೋಗುತ್ತದೆ. (ಮನಸ್ಸುಲಯವಾದ್ದರಿಂದ). ಇನ್ನು ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಹೀನನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಬಂಧುಗಳು “ಬದುಕಿರುವ ಚಿಹ್ನೆ ಇಲ್ಲ, ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಇಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಅವನು ಇನ್ನಿಲ್ಲವೇನೋ (ಸತ್ತು ಹೋಗಿರಬಹುದು) ಎಂಬ ಸಂಶಯದಿಂದ ಅವನ ದೇಹವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಬಿಸಿಯ ಸ್ಪರ್ಶದ ಸಂವೇದದಿಂದ ಅವರು, “ದೇಹವು ಬೆಚ್ಚಗಿದೆ, ಅವನು ಜೀವಂತನಾಗಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತೇಜಸ್ಸು (ಅಗ್ನಿಯ ಉಷ್ಣಾಂಶ) ಇರುವುದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ದೇಹದ ಉಷ್ಣತೆಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಯಾವಾಗ ತೇಜಸ್ಸು ಸಹ ಹಿಂತೆಗೆದು ಪರದೇವತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹೋಗುವುದೋ ಆಗ ದೇಹವು ತಣ್ಣಗಾಗುತ್ತ ಮತ್ತು ವಿಕಾರಗೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಬಂಧುಗಳು ಆಗ “ಅವನು ಇನ್ನಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲವೂ ಆಗಿಹೋಯಿತು” ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವಾತ್ಮನು ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೇರುವವರೆಗೂ, ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದವನಿಗೂ (ಜ್ಞಾನಿ) ಹಾಗೂ ಅಜ್ಞಾನಿಗೂ, ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಾವಿನ ನಂತರದ ಅಂತಿಮ ಪ್ರಯಾಣದ ರೀತಿ ಒಂದೇ ಬಗೆಯದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪರಮಾತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದ ಒಬ್ಬ ಯೋಗಿ, ಜ್ಞಾನಿ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಪುನಃ ಹಿಂದಿರುಗಲು ಯಾವ ಆಸೆಯೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಹೊಂದಲು ಯಾವ ಕರ್ಮಶೇಷವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ, ದೇಹದ ಮೇಲಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಭಯ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿ, ಸಮಾಧಿಸ್ಥನಾಗಿ, ಅದ್ವೈತ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಿ ಹುಟ್ಟುಸಾವಿನ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕದಂತೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನಂತತೆಯಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಈಗಿನ ದೇಹದ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಪಂಚಭೂತದ ಅಂಶಗಳು, ಪವಿತ್ರೀಕರಿಸಿದ ಮನಸ್ಸಿನೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದುರಿಗಿ, ಯಾವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅವುಗಳ ಜೋಡಣೆಯಾಗಿತ್ತೋ ಅದು ನೆರವೇರಿದ್ದರಿಂದ, ತಮ್ಮ ಮೂಲತತ್ವಗಳಿಂದ ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳನ್ನು ಸೇರುವವು. ಆದರೆ ನಿರ್ಗುಣ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗುವ ಜೀವಾತ್ಮಗಳು ಬಹಳ ಅಪರೂಪ, ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ ಸಂಖ್ಯೆಯವು. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಜನರು ಆತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಆತ್ಮದ ಬಗೆಗೆ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿಯೇ ಉಳಿದು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅಜ್ಞಾನಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಆಸೆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗಳು ಪಾಪ ಪುಣ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿನ ಬೀಜರೂಪದ ಸಂಚಿತ ಕರ್ಮಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಸೇರುವ ಬದಲು, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವುಳ್ಳ ಜೀವಾತ್ಮನಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನ ಆಸೆಗಳು, ಅವನ ಮನಸ್ಸು, ಅವನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮತ್ತು ಅವನ ದೇಹರೂಪದ ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಎಲ್ಲವೂ ಬೀಜರೂಪದಲ್ಲಿನ ಕಾರಣ ಶರೀರವಾಗಿ, ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಉಪಾಧಿಯಾಗಿ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತವೆ. ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸೇರಲು ಅವುಗಳು ಬಿಡುಗೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಸುಷುಪ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿ, ಹೊರಕ್ಕೆಳೆದುತರುವಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಜನನ ಮರಣದ ಸುತ್ತಿಗೆ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೊರಗೆಳೆದು ತರುತ್ತವೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ನಿದ್ರೆ ಹೋಗುವಾಗ ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಮುಗಿಯದಿದ್ದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಆಸೆ ಅವನನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಿ ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಹೊರಸೆಳೆದು ತರುತ್ತದೆ.

(ತದ್ ಇತ್ಥಂ ವಿದುಃ) ಯೇಽಚೇಮ್ಯೇರಣ್ಯೇ ಶ್ರದ್ಧಾ ತಪಾ
ಇತ್ಯುಪಾಸಕೇ ತ್ಯೇರ್ಜಪಮಭಿಸಂಭವನ್ತಿ (ಅರ್ಚಪೋಽಹರಹ್ವ
ಆಪೂರ್ಯಮಾಣ ಪಕ್ಷಮಾಪೂರ್ಯಮಾಣ ಪಕ್ಷಾದ್ಯಾವ
ಷಾಡದಂಹೇತಿ ಮಾಸಾಂಸ್ತಾನ್ (ಛಾ.ಶೀ.೧೦-೧)

(ಮಾಸೇಭ್ಯಃ ಸಂವತ್ಸರಗ್ಂ ಸಂವತ್ಸರಾದಾತಿತ್ಯಮಾದಿತ್ಯಾಚ್ಛಂದಮಸಂ ಚಂದ್ರಮಸೋ
ವಿದ್ಯುತಂ) ತತ್ಪುರುಷೋಮಾನವಃ ಸ ಏನಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಗಮಯತ್ಯೇಷ ದೇವಯಾನಃ ಪನ್ನಾ
ಇತಿ|| (ಛಾಂ. ೫.೧೦.೨)

[ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಹೀಗೆಂದು ಅರಿತಿರುವರೋ (ಅಗ್ನಿಸ್ವರೂಪರಾಗಿರುವವು ಎಂದು)
ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ತಪಸ್ಸು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವವರೋ ಅವರು
ಅರ್ಚಿಸ್ಸನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಚಿಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಹಸ್ಸು, ಅಹಸ್ಸಿನಿಂದ ಆಪೂರ್ಯಮಾಣ ಪಕ್ಷ,
ಆಪೂರ್ಯಮಾಣ ಪಕ್ಷದಿಂದ ಉತ್ತರ ಗತಿಯ ಆರು ಮಾಸಗಳು, ಮಾಸಗಳಿಂದ ಸಂವತ್ಸರ,
ಸಂವತ್ಸರದಿಂದ ಆದಿತ್ಯ, ಆದಿತ್ಯನಿಂದ ಚಂದ್ರ, ಚಂದ್ರನಿಂದ ವಿದ್ಯುತಿಗೆ ಸೇರಿ, ಅಲ್ಲಿ ಅಮಾನವನಾದ
ಪುರುಷನು ಇವರನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ದೇವಯಾನದ ಮಾರ್ಗವು.]

ನೇರವಾಗಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ಸೇರದೇ ಇರುವ ಕೆಲವು ಜೀವಾತ್ಮಗಳು ಪರಬ್ರಹ್ಮದಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ
ಹೋಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗದೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಜೀವಾತ್ಮನಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಆ
ಜೀವಾತ್ಮಗಳು ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ನಂತರ ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ
ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಾಯಣದ ಅಥವಾ ದೀಪ್ತಿ
ಶುಕ್ಲಪಥ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣಾಯನದ ಕೃಷ್ಣಪಥ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಉತ್ತರಾಯಣದ ಮಾರ್ಗದಿಂದ
ಮರಣಾನಂತರದ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಲೆಂದೇ ಯಾರು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧಾಭಕ್ತಿ
ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣ ಅರಿವಿನಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ, ಮತ್ತು ಯಾರು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ಆಸೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ
ವಿದ್ಯುಕ್ತ ಸಂನ್ಯಾಸಿಗಳಾಗಿ ನಿರ್ಜನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿರುವರೋ ಮತ್ತು ಯಾರು
ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಾ ತೊಡಗಿದ್ದು ಇನ್ನೂ ಗುರಿಮುಟ್ಟಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ,
ಅಂತಹವರುಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಮರಣಾನಂತರ ಉತ್ತರಾಯಣ ಪಥದಲ್ಲಿ ಪಯಣಿಸುವರು. ಅವರಿಗೂ
ಈ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಜನ್ಮವೆತ್ತುವ ಪ್ರಸಂಗವಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಶತಂ ಚೈಕಾಚ ಹೃದಯಸ್ಯ ನಾಥ್ಯಸ್ತಾಸಾಮ್ ಮೂರ್ಧಾನಭಿ ನಿಸ್ಸತ್ಯೈಕಾ |

ತಯೋರ್ಧ್ವ ಮಾಯನ್ನಮೃತತ್ವಮೇತಿ ವಿಶ್ವಂಜನ್ಯಾ ಉತ್ಕಮಣೇಭವನ್ತಿ || (ಕಠ ೨.೩.೧೬)

ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತ (ನೂರೊಂದು) ನರನಾಡಿಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಸುಷುಮ್ನ
ನಾಡಿಯು ಊರ್ಧ್ವಮುಖವಾಗಿ ನೆತ್ತಿಯ ಕಡೆಗೆ ಇರುವುದು. ಅದರಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ (ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು)
ಹೋಗುವವನು ಆದಿತ್ಯನ ಮೂಲಕ ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಹೊರಟಿರುವ

ಉಳಿದೆಲ್ಲ ನಾಡಿಗಳು ಸಂಸಾರಮಾರ್ಗದ ಉತ್ಪಮಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೃತ್ಪುಂಡರೀಕದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರ್ಥ.)

ಅಂತಹವರು ಕಶೇರು ರಜ್ಜುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಸುಷುಮ್ನ ನಾಡಿಯನ್ನು ತೆರೆದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮುಚ್ಚಿರುವ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲಿನ ಹತ್ತನೆಯ ನಾಡಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮರಂಧ್ರವನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಂಡು ಈ ಪರಮ ದ್ವಾರದ ಮೂಲಕ ಅರ್ಚಿಸ್ಸಿನಿಂದ (ಅಗ್ನಿ ಅಥವಾ ತೇಜಃಪುಂಜಕರಣಗಳು) ಉತ್ತರಾಯಣದ (ಸೂರ್ಯನು ಆರು ಮಾಸಗಳ ಉತ್ತರ ಗತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ) ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮಾಸಾರ್ಧದ ಬೆಳಕಿನ ಹದಿನೈದು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅಹಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹಗಲಲ್ಲಿ ಭೌತ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರುಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಕಾಲಮಾನಗಳ ಅಭಿಮಾನೀ ದೇವತೆಗಳು ಮೇಲಿನ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುತ್ತವೆ. ಅಹಸ್ಸಿನ ಅಭಿಮಾನೀದೇವತೆಯು ಹಾಗೆ ಶರೀರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ (ಅಪೂರ್ಣಮಾಣ ಪಕ್ಷದ) ಅಭಿಮಾನೀದೇವತೆಗೊಪ್ಪಿಸುತ್ತವೆ. ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಅಭಿಮಾನೀ ದೇವತೆಯು ಉತ್ತರಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕರೆದೊಯ್ದು ಉತ್ತರಾಯಣದ ಅಭಿಮಾನೀದೇವತೆಗೂ, ಆ ದೇವತೆಯು ಅವನನ್ನು ಸಂವತ್ಸರಾಧಿಪತಿದೇವತೆಗೂ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತದೆ. ಸಂವತ್ಸರಾಧಿಪತಿ ದೇವತೆಯು ಆ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಆದಿತ್ಯದೇವನಿಗೂ, ಆದಿತ್ಯದೇವನು ಪುನಃ ಅವನನ್ನು ಚಂದ್ರಮಸನಿಗೂ (ಸೋಮರಾಜನಿಗೆ) ಚಂದ್ರಮಸನು ವಿದ್ಯುತ್ತಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿ ಅಮಾನವನಾದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದ ದೇವದೂತನೊಬ್ಬನು ಬಂದು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಆ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಆ ಜೀವಾತ್ಮನು ಹಿಂದಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನು ಕಲ್ಪಾಂತದವರೆಗೂ ಆನಂದದಿಂದಲೂ ಶಾಂತಿಯಿಂದಲೂ ಇದ್ದು, ಕಲ್ಪದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಪೂರ್ಣವಿಶ್ವವನ್ನು ಪ್ರಲಯಗೊಳಿಸಿದಾಗ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವಾಸಿಗಳಾದ ಈ ಪವಿತ್ರ ಜೀವಾತ್ಮಗಳು ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲದಂತೆ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಅಥಯ ಇಮೇ ಗ್ರಾಮ ಇಷ್ಟಾಪೂರ್ತೇ ದತ್ತಮಿತ್ಯುಪಾಸತೇ |

ತೇ ಧೂಮಮಭಿಸಂಭವನ್ತಿ ಧೂಮಾದ್ರಾತ್ರಿಂ ರಾತ್ರೇರಪರ ಪಕ್ಷಮಪರ

ಪಾಕ್ಷಾದ್ಯಾನ್ ಪಡ್ವಕ್ಷಿಣೈತಿ ಮಾಸಾಂ ಸ್ತಾನ್ಮತೇ ಸಂವತ್ಸರ ಮಭಿಪ್ರಾಪ್ಯವನ್ತಿ ||

(ಛಾಂ. ೫.೧೦.೩.)

ಮಾಸೇಭ್ಯಃ ಪಿತೃಲೋಕಂಪಿತೃಲೋಕಾದಾಕಾಶಮಾಕಾಶಾಚ್ಚಂದ್ರಮಸಮೇಷ ಸೋಮೋರಾಜಾತದ್ವೇವಾನಾಮನ್ಯಂ ತಂ ದೇವಾ ಭಕ್ಷಯನ್ತಿ || (ಛಾಂ. ೫.೧೦.೪)

(೩. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಾಪೂರ್ತಗಳು, ದತ್ತ-ಇಂತಹವುಗಳನ್ನು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವವರು ಧೂಮವನ್ನು ಸೇರುವರು. ಧೂಮದಿಂದ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು, ರಾತ್ರಿಯಿಂದ ಅಪರ ಪಕ್ಷವನ್ನು, ಅಪರ ಪಕ್ಷದಿಂದ (ಸೂರ್ಯನ) ದಕ್ಷಿಣಾಯನದ ಆರು ಮಾಸಗಳನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಇವರು ಸಂವತ್ಸರನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ. ಮಾಸಗಳಿಂದ ಪಿತೃಲೋಕವನ್ನು ಪಿತೃಲೋಕದಿಂದ ಆಕಾಶವನ್ನು, ಆಕಾಶದಿಂದ

ಚಂದ್ರನನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಇವನೇ ಸೋಮರಾಜನು. ಅದೇ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅನ್ನವು. ಅವನನ್ನು ದೇವತೆಗಳು ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಕರ್ಮಗಳ ಗ್ರಹಸ್ಥರ ಗತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.)

ಸಾಮಾನ್ಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಜೀವಾತ್ಮಗಳು, ಯಾರು ಧರ್ಮಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿರುವರೋ, ಯಾರು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು (ವೈದಿಕಕರ್ಮಗಳು) ಅವುಗಳ ರಹಸ್ಯವನ್ನರಿಯದೆ (ಜ್ಞಾನರಹಿತರಾಗಿ) ಮಾಡುವರೋ, ಮತ್ತು ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದಷ್ಟು ದಾನ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳನ್ನು ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವರೋ, ಗೃಹಸ್ಥರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವರೋ, (ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ) ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ ವಸ್ತುಗಳ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲವೋ, ಯಾರು ಆಸೆಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹವರು ಉತ್ತರಾಯಣ ಮಾರ್ಗದ ಉತ್ಕ್ರಾಂತಿ ಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಅರ್ಹರಲ್ಲ. ಅವರು ದಕ್ಷಿಣಾಯನದ ಕತ್ತಲಿನ ಧೂಮಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆಸೆ, ಅಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಧೂಮದಿಂದ ಆವೃತರಾಗಿ, ಧೂಮದಿಂದ ರಾತ್ರಿ ದೇವತೆಗೆ ಸೇರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ರಾತ್ರಿ ದೇವತೆಯು ಅಪರ ಪಕ್ಷದ (ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ) ದೇವತೆಗೂ, ಆ ದೇವತೆಯು ದಕ್ಷಿಣಾಯನದ (ಸೂರ್ಯನ ಆರು ತಿಂಗಳ ದಕ್ಷಿಣ ಪಥ) ಷಣ್ಮಾಸದೇವತೆಗೂ ಸೇರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಷಣ್ಮಾಸದೇವತೆಯಿಂದ ಅವರು ಸಂವತ್ಸರದ ಅಭಿಮಾನೀ ದೇವತೆಯಲ್ಲಿಗೆ (ಪ್ರಜಾಪತಿ) ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಿಸಿ ಪಿತೃಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಆಕಾಶಕ್ಕೂ, ಆಕಾಶದಿಂದ ಅಂತರಿಕ್ಷದ ಸೋಮರಾಜನಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ದೇವಸೂತರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಚರಿಗಳಾಗಿ (ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ) ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ದೇಹ ಬಿಟ್ಟು (ಶರೀರ ರಹಿತ) ಜೀವಾತ್ಮಗಳಿಗೆ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಿರುವ ಪ್ರಯಾಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಆಯ್ಕೆಮಾಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಜೀವಾತ್ಮನು ಭೌತ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಕರ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಆಗ ಸರಿ, ತಪ್ಪುಗಳ, ಪಾಪ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ದೇಹ ಬಿಟ್ಟು ನಂತರ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಈ ರೀತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಏನಿದ್ದರೂ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ತಾನು ರೂಪಿಸಿಕೊಂಡ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನನುಭವಿಸುವ ಹಾದಿಯಲ್ಲೇ ನಡೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯಾಣ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿನ ಅಭಿಮಾನೀ ದೇವತೆಗಳು ಇದರ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಯಾರೂ ಸಹ ತಮ್ಮ ಮರಣ ಕಾಲವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾರರು, ಮರಣಾನಂತರ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಉತ್ತರಾಯಣ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ಎಂದೂ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಆದರೆ ಘೋರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದವನಾದ ಭೀಷ್ಮನು ಮಾತ್ರ, ತನ್ನ ವರ ಬಲದಿಂದ, ತನ್ನ ಅಂತಿಮ ಯಾತ್ರೆಯ ಕಾಲವನ್ನು (ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಸಹ) ತಾನೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದನು. ಮಹಾಭಾರತದ ಯುದ್ಧದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸಾವು ದಕ್ಷಿಣಾಯನದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ್ದು, ಅವನ ಅಂತಿಮ ಪ್ರಯಾಣವು ಧೂಮಾವೃತ ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲೇ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವನು ತುಂಬು ಬೆಳಕಿನ ಉತ್ತರಾಯಣ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲೇ ತನ್ನ ಮರಣಾನಂತರದ ಪ್ರಯಾಣ ಕೈಗೊಳ್ಳಲು, ಉತ್ತರಾಯಣ ಪುಣ್ಯಕಾಲ ಮತ್ತು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ

ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತ ಬರುವವರೆಗೂ, ಸಾವನ್ನೇ ಮುಂದೆ ಹಾಕಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ಆ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯನು, ಆ ಶುಭಮುಹೂರ್ತದ ಶುಭಕ್ಷಣ ಬರುವವರೆಗೂ, ಸ್ವಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಶ್ವಾಸವನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಿ ಹಿಡಿದು, ನಂತರ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಇಚ್ಛಾಮರಣಿಯಾಗುವ ವರಬಲವಿದ್ದುದರಿಂದ, ಆಜನ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತ ಹಿಡಿದು ಸತ್ಯಪಂಥನಾಗಿ, ತಾನಾಗಿ ರಾಜ್ಯಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವ ಭಯಂಕರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸಿದವನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕೃಪಾಶೀರ್ವಾದ ವಿದ್ದುದರಿಂದ ಜೊತೆಗೆ ಅವನ ಅಂತಿಮ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನೇ ಸ್ವತಃ ಅವನಿಗೆ ದರ್ಶನವಿತ್ತ ಸೌಭಾಗ್ಯದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು.

ನಿಜಕ್ಕೂ (ಸಾಯುತಿರುವ) ದೇಹ ಬಿಡುತ್ತಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಕರ್ಮವಿಧಿಯಂತೆ ತನ್ನ ಮರುಜನ್ಮವನ್ನೂ ಮರಣಾನಂತರದ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮರುಜನ್ಮವು, ತನ್ನ ಈಗಿನ ವಾಸದ ಮನೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ, ಹಳೆಯಮನೆಯಲ್ಲಿನ ತನಗೆ ಸೇರಿದ ಎಲ್ಲ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಗಂಟು ಮೂಟೆಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು, ತಾನಾಗಲೇ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಶ್ಚಿಯಿಸಿದ ಹೊಸಮನೆಗೆ, ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ತಾನೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿದಂತೆ, ಹೋಗುವಂತಿರುತ್ತದೆ. ಜೀವಾತ್ಮನು ಕರ್ಮವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ, ವಾಯುವಿನ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಶರೀರಂ ಯದವಾಪ್ಯೋತಿ ಯಚ್ಛಾಪ್ನುಕ್ಯಾಮತೀಶ್ವರಃ |

ಗೃಹೀತ್ವತಾನಿ ಸಂಯಾತಿ ವಾಯುರ್ಗಂಧಾನಿವಾಶಯಾತ್ || (ಭ.ಗೀ.೧೫-೮.)

(ದೇಹಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುವಾದ ಜೀವನು, ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗಲೂ ಮತ್ತು ಬಿಡುವಾಗಲೂ, ವಾಯು ಪುಷ್ಪಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ಗಂಧವನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಆ ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಾನೆ.

ಹೂವಿನ ಮೇಲೆ ಬೀಸುವ ಗಾಳಿಯು ಮಧುರವಾದ ವಾಸನೆಯನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಕೊಳಚೆ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ದುರ್ವಾಸನೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಯ್ಯುವ ಹಾಗೆ, ಸಾಯುತಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಭಾಗಗಳಾಗಿರುವ ಪಾಪ ಹಾಗೂ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟು, ದೇಹವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಅವನ ಅಂತಃಚಕ್ಷುವಿನ ಮುಂದೆ ಅವನ ಕರ್ಮಗಳ ನೇರವು ಸುಳಿಯುತ್ತವೆ ಮತ್ತು ಸ್ಪಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಅವನು ವೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನ ಕೆಲವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕರ್ಮಗಳು ಅವನ ಮೇಲೆ ತೀರ್ಪು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುವುದು. ಆಗ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಪುಣ್ಯತ್ವದಿಂದ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿಯಜ್ಞಗಳನ್ನು (ವೈದಿಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು) ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಅವನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ, ಪೂರ್ಣ ಅರಿವಿನಿಂದ, ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನೇ

ಕುರಿತು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅಂತಹವನು ಉತ್ತರಾಯಣ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ, ಮತ್ತು ಯಾರು ಮಾನವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ದಾನಾದಿ ಸೇವಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವನೋ, ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ ದಾನಾದಿ ಸೇವಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೇ ನೆನೆಯುತ್ತಿರುವನೋ ಅವನು, ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡುವನು, ಮತ್ತು ಯಾರು ಪಾಪ ಪೂರಿತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಉತ್ಸಾಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಹಿಂಸಾಕಾರಕ ಪಾಪಭರಿತ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನೋ ಅವನು ಪಾಪಿಗಳ ಲೋಕವಾದ ನರಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲ್ಪಡುವನು. ಇದನ್ನೇ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಯಂಯಂ ವಾಪಿ ಸ್ಮರನ್ ಭಾವಮ್ ತೃಷತ್ಯಂತೇ ಕಲೇವರಮ್ |

ತಂತಮೇವೈತಿ ಕೌಂತೇಯ ಸದಾ ತದ್ಭಾವ ಭಾವಿತಃ || (ಭ.ಗೀ. ೮-೯)

(ಹೇ ಕುಂತೀ ಕುಮಾರಾ, ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಡುವಾಗ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಯಾವ ಯಾವ ಭಾವವನ್ನು (ತದ್ಭಾವ ಭಾವಿಕವಾಗಿ) ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೋ, ಆಯಾ ವಾಸನಾ ಬಲದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಅಂತಹ ಗತಿಯೇ ಆಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಅಂತಿಮ ಭಾವವು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ.)

ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಶೋಪನಿಷತ್ತು ಸಹ ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಯಚ್ಚತ್ತಸ್ಯೇನೈಷ ಪ್ರಾಣಮಾಯಾತಿ ಪ್ರಾಣಸ್ಯೇ ಜಸಾಯುಕ್ತಃ |

ಸಹಾತ್ಮನಾ ಯಥಾ ಸಂಕಲ್ಪಿತಂ ಲೋಕಂ ನಯತಿ || (ಪ್ರಶ್ನ. ೩-೧೦)

(ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಚಿತ್ತವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನೋ, ಆ ಚಿತ್ತ, ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಜೀವನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳೊಡನೆ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಆ ಪ್ರಾಣನು ತೇಜಸ್ವಿನಿಂದ ಕೂಡಿ (ಉದಾಸ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ) ಆತ್ಮನೊಡನೆ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆಯಾ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ.)

ಜೀವಿಯು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣವು ಒಯ್ಯುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರಾಯಣ ರಥವು (ಅಪುನರಾವರ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗ ಅಥವಾ ಅಮರತ್ವ) ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಪಥಕ್ಕಿಂತ (ಪುನರಾವರ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗ ಅಥವಾ ಮರ್ತ್ಯತೆ) ಬೇರೆಯಾದುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಹೀಗೆ ಗೊತ್ತು ಪಡಿಸಿದೆ.

ಉತ್ತರಾಯಣ ರಥವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸುವವರು, ಸುಷುಮ್ನ ನಾಡಿಯ ಮೂಲಕ, ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಹತ್ತನೆಯ ನಾಡಿಯ ಮೂಲಕ, ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಪ್ರಕಾಶಮಾನ ಮಾರ್ಗವಾದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಸಂವತ್ಸರ, ಆದಿತ್ಯ, ಚಂದ್ರಮಸ ಇವರ ಮೂಲಕ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಪುನಃ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಜನ್ಮವೆತ್ತಲು ನಿಯಮಬದ್ಧರಾದ ಮರ್ತ್ಯರಾದರೋ, ಸುಷುಮ್ನನಾಡಿಯಲ್ಲದ ಇತರ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ನಾಡಿಯ ಮೂಲಕ ದೇಹ ಬಿಟ್ಟು “ವಿಶ್ವಂಜನ್ಯಾ ಉತ್ಸಾಮಣೇ ಭವನ್ತಿ” (ಕಠ - ೨-೩-೧೬) ಕತ್ತಲೆಯ ಮಾರ್ಗವಾದ

ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷ, ದಕ್ಷಿಣಾಯನದ ಷಣ್ಮಾಸಗಳ ಮುಖಾಂತರ ಸಂವತ್ಸರವನ್ನು ಸೇರದೇ, ಪಿತೃಲೋಕ, ಅಂತರಿಕ್ಷ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಮಸರಿಗೆ ನೂಕಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಅಮೃತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಾಪ್ತಿಸಿಕೊಂಡವರೂ ಚಂದ್ರಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಹೋದರೂ, ಅದೊಂದು ಮಾರ್ಗ ಸಂಧಿಯೇ ಹೊರತು, ಅವರು ಅಲ್ಲಿ ತಂಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮರ್ತ್ಯರು ಚಂದ್ರಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ, ಭೌತ ಶರೀರದೊಂದಿಗೆ ಜೀವಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಬದಲಾಗಿ ಆಕಾಶದಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರಗಳಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಜಲತರ್ಪಣವು ಚಂದ್ರಮನನ್ನು ಸೇರಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಮಂಡಲದಲ್ಲಿನ ಅವನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಅದು ಮೂಲಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ.

ತಸ್ಮಿನ್ನೇ ತಸ್ಮಿನ್ನಗ್ನೌ ದೇವಾಃ ಶ್ರದ್ಧಾಂ ಜುಹ್ವತಿ |

ತಸ್ಮಾ ಆಹುತೇಃ ಸೋಮೋರಾಜಾ ಸಂಭವತಿ || (ಛಾಂ. ೫.೪.೨)

(ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾಹುತಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಶ್ರದ್ಧಾಶಬ್ದವಾಚ್ಯರಾದ ಆಪ್ (ಜಲ) ದ್ಯುಲೋಕವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾಹುತಿಗಳ ಫಲರೂಪರಾದ ಚಂದ್ರನೆಂಬ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಆ ಕರ್ಮ ಮಾಡಿದ ಯಜಮಾನರುಗಳೂ ಆಹುತಿಮಯರಾಗಿ, ಆಹುತಿಭಾವ ಭಾವಿತರಾಗಿ, ಆಹುತಿರೂಪವಾದ ಕರ್ಮದಿಂದ ಸೆಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟು ಶ್ರದ್ಧಾರೂಪರಾದ ಜಲ ಸಂಬಂಧಿಗಳಾಗಿ, ದ್ಯುಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿ ಸೋಮಭೂತರಾಗುತ್ತಾರೆ.)

ಮರಣಾನಂತರ, ದೇಹವು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸುಡಲ್ಪಟ್ಟ ಮೇಲೆ, ಚಿತೆಯಿಂದ ಏಳು ತಿರುವ ಹೊಗೆ ಮತ್ತು ಜಲಾಂಶ, ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಮರಣಾನಂತರದ ಪ್ರಯಾಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತು ಗಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಚಂದ್ರಮಂಡಲವನ್ನು ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ, ತಾನು ಮುಂಚೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದ ಜಲತರ್ಪಣದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶದ ಜೊತೆ ಸೇರಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನೀಡಿದ ಜಲತರ್ಪಣವು ಮತ್ತು ಆವಿಯ ರೂಪದ ಚಿತೆ ಘಟಕಾಂಶದ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಅವರ (ಸೂಕ್ಷ್ಮ) ಶರೀರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಶರೀರದ ಮೂಲಕ ಅವರು, ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಸುಖಸಾಧನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಸುಖೋಪಭೋಗವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಅವರ ಪುಣ್ಯವು ತೀರುವವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಸುಕರ್ಮಗಳ ಪುಣ್ಯವು ಪೂರ್ತಿ ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಮತ್ತೆ ಮರುಜನ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತುಂಬಾ ಶ್ರೇಷ್ಠಯೋಗ್ಯತೆ ಮತ್ತು ದಕ್ಷತೆಯುಳ್ಳವನಾದರೂ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ (ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ) ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಅವನು ಕೆಲಸದಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿ (Retire) ಯಾಗುವ ವಯಸ್ಸಾದ ಕೂಡಲೇ, ಅವನನ್ನು ಬಲವಂತವಾಗಿ ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆಯೇ (ಅವನು ಆ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ ಮುಂದುವರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷೆ ಪಟ್ಟರೂ ಅವನು ಆ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ, ಅಲ್ಲಿನ ನಿಯಮದಂತೆ, ಅವನು ಬೇಡವಾಗುತ್ತಾನೆ.) ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮಗಳು ಅವರ ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮಫಲರೂಪದ ಪುಣ್ಯವು ಮುಗಿದ ನಂತರ ಆ ಜೀವಾತ್ಮಗಳನ್ನು ಅಗ್ರಹಪೂರ್ವಕವಾಗಿ

ಸ್ವರ್ಗ ಜೀವನದಿಂದ ನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಜೀವಾತ್ಮಗಳು ಮರುಜನ್ಮ ತಾಳಲೇ ಬೇಕು ಹಾಗೂ ಈ ಭೂಮಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಲೇ ಬೇಕು. ಜೀವಾತ್ಮಗಳು ಹೇಗೆ ಭೂಮಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವರೆಂಬುದನ್ನು ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಉಪನಿಷತ್ತು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ತಸ್ಮಿನ್ ಯಾವತ್ಸಂಪಾತಮುಷಿತ್ವಾ ಧೈತ ಮೇವಾಧ್ವಾನಂ
ಪುನರ್ನಿವರ್ತಂತೇ ಯಥೇತಮಾಕಾಶಮಾಕಾಶಾದ್ವಾಯುಂ
ವಾಯುರ್ಭೂತ್ವಾ ಧೂಮೋಭವತಿ ಧೂಮೋಭೂತ್ವಾಭ್ರಂಭವತಿ (ಛಾಂ. ೫.೧೦.೫)

(ಪ್ರಾಣ್ಯಕರ್ಮವು ಕ್ಷಯವಾಗುವವರೆಗೂ ಚಂದ್ರಮಂಡಲದಲ್ಲಿದ್ದು ಆಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದ ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿರುಗುವನು. ಆಕಾಶವನ್ನು, ಆಕಾಶದಿಂದ ವಾಯುವನ್ನು, ಸೇರುವನು. ವಾಯುವಿನಂತಾಗಿ ಧೂಮದಂತಾಗುವನು. ಧೂಮದಂತಾಗಿ ಅರ್ಭದಂತಾಗುವನು. - ಮುಂದೆ ಅಭ್ರದಿಂದ ಮೇಘವಾಗಿ, ಮಳೆಯಾಗಿ, ವನಸ್ಪತಿಯಾಗಿ, ಅನ್ನವಾಗಿ, ಅನ್ನ ಸೇವನೆಯಿಂದ ರೇತಸ್ಸಾಗಿ ಯೋನಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟು - ಹೀಗೆ ಸಂಸಾರ.)

ಚಂದ್ರಮಂಡಲದಿಂದ ಆ ಜೀವಾತ್ಮಗಳು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ, ಆಮೇಲೆ ವಾಯುವಿಗೆ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಧೂಮ (ಹೋಗೆ) ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುತ್ತವೆ. ನಂತರ ಹವೆ ಬಿಳಿಯ ಮೋಡ, ಆಮೇಲೆ ದಟ್ಟವಾದ ಕಾರ್ಮೋಡವಾಗಿ ನಂತರ ಮಳೆಯಧಾರೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಇದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂದರೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣ್ಯಕರ್ಮಫಲವನ್ನನುಭವಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಪಾಪ ಕರ್ಮಶೇಷದಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಜೀವನ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಈ ಕರ್ಮವು (ಕರ್ಮಶೇಷ) ಈ ವರೆಗೆ ಸುಪ್ತವಾಗಿದ್ದು ಈಗ ಅದರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದ್ರುಕ್ತವಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಗೆ ಸೆಳೆದು ತರುತ್ತದೆ. ಜೀವಾತ್ಮವು ತನ್ನದೇ ಆದ ಕರ್ಮ ಶೇಷದಿಂದ ಬಂಧಿತವಾಗಿ ಪ್ರಜ್ಞಾಹೀನವಾಗುತ್ತದೆ. ಬೀಜರೂಪದ ಸುತ್ತ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಅಶಕ್ತವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಜ್ಞಾಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯ ಅಧೋಮುಖ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ನೋವನ್ನಾಗಲೀ ಸಂತೋಷವನ್ನಾಗಲೀ ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಜೀವಾತ್ಮವು ಮಳೆಯ ಧಾರೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲು, ದುರ್ಗಮ ಪ್ರದೇಶ, ನದಿ, ಸಮುದ್ರ, ಅರಣ್ಯ, ಮರಳು ಕಾಡು, ಫಲವತ್ತಾದ ಬಯಲು ಪ್ರದೇಶ ಮುಂತಾದ ಕಡೆ ಎಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದರೂ ಬೀಳಬಹುದು. ಕೆಲವು ಜೀವಾತ್ಮಗಳು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬಹುದು. ಇನ್ನು ಕೆಲವು ಭೂಮಿಯ ಅಥವಾ ನೀರಿನ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳನ್ನು ಕೆಲವು ಸಸ್ಯಗಳನ್ನೂ ಸೇರಬಹುದು. ಉಳಿದವು ಮತ್ತೆ ಆವಿಯಾಗಿ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಸೇರಬಹುದು. ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರುವ ಜೀವಾತ್ಮಗಳು ಹಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕಾಳುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಬಹುದು. ಅವುಗಳನ್ನು ಮನುಷ್ಯರು ತಿನ್ನಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಅವುಗಳು (ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ) ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹವನ್ನು ಸೇರಿ, ಅವುಗಳು ಮನುಷ್ಯನು ಸೇವಿಸಿದ ಅನ್ನದಿಂದಾಗಿ ರೇತಸ್ಸಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಇದು ಕರ್ಮಿಗಳಾದ ಗೃಹಸ್ಥರ ಗತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಪತ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ

ಸಮಾಗಮದಿಂದಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮನು ಸ್ವೀಗರ್ಭವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಮಾನವ ಶಿಶುವಾಗುತ್ತದೆ. ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದ ಗರ್ಭಾವಸ್ಥೆಯ ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಪರಿಣಾಮ ಹೊಂದದ ಅಥವಾ ಭ್ರೂಣದ ವಿಕಸನ (ಶಿಶುವಾಗಿ) ವಾಗಿರದ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಂತರ ಜೀವಾತ್ಮನು ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೂ ಅವನ ಕರ್ಮಶೇಷವು ಕಾರ್ಯಾಸಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಅದು ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಅಂದರೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರೀ ಕರ್ಮಭಾಗವು ಈಗಿನ ಮನುಷ್ಯದೇಹವನ್ನಾಗಿ ರೂಪಿಸಲು ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಬಹಳ ಪ್ರಯಾಸಕರವಾದ ಮತ್ತು ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ಉಪನಿಷತ್ತು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಒಂದು ಸ್ತ್ರೀ ಗರ್ಭವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು “ದುರ್ನಿಷ್ಟಪತರಂ” ಹೊರಗೆ ಬರಲು ದುಸ್ತರವಾದುದು (ಈ ಸರಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಬರಲು) ಎಂದು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮವು ಸಸ್ಯ ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದು ಬಂಧನದಿಂದಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿ ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ದೇಹದ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಬರುವವರೆಗೂ ಬಹಳ ಪಟ್ಟು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಮಳೆಯ ನೀರಿನ ಧಾರೆಯ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಜೀವಾತ್ಮವು ಗಿರಿ ಶಿಖರಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕಳೆದು ಹೋಗಬಹುದು, ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರಬಹುದು, ಪುನಃ ಮೋಡ ರೂಪ ತಾಳಲು ಹವೆಯಾಗಬಹುದು. ಬಹಳ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಕ್ರಿಮಿಕೀಟದ ದೇಹವನ್ನು ಸೇರಬಹುದು ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯ ದೇಹವನ್ನು ಸೇರಬಹುದು ಅಥವಾ ಮನುಷ್ಯದೇಹ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದರೂ, ಮಕ್ಕಳ ಅಥವಾ ಮುದುಕರಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ವಿವಾಹವಾಗದವರಲ್ಲಿ ರೇತಸ್ಸಾಗಿ ಸೇರಬಹುದು. ಅಥವಾ ವಿವಾಹವಾದವರಲ್ಲಿಯೂ ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ರೇತಸ್ಸೇಚನವಾಗಿ, ಆ ರೇತಸ್ಸು ಸೇರಿದ ಜೀವಾತ್ಮವು ತಪ್ಪಿ ಹೋಗಬಹುದು. ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ತುಂಬಾ ದೂರ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು, ಒಂದು ರೈಲು ಹತ್ತಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆಯೇ ಅನೇಕ ನಿಲ್ದಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಆ ರೈಲು ನಿಂತು, ಅನೇಕ ಪಟ್ಟಣಗಳೂ, ಬಯಲು ಮತ್ತು ಪರ್ವತಗಳ ಮೂಲಕ ಹಾದು ಹೋಗಿದ್ದಾದ ಮೇಲೆ, ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ತಲುಪಬೇಕಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ರೈಲು ಬಂದುದನ್ನು ಕುಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವಾತ್ಮವು ತನ್ನ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಜೀವನದಿಂದ ಮಾನುಷ ಜೀವನದ ಪ್ರಯಾಣದ್ದಕ್ಕೂ ನಿದ್ರೆಯಿಂದಿದ್ದು, ಮಾನವ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಎಚ್ಚರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. (ದೇಹಾಂತರವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಕರ್ಮದ ವ್ಯಾಪಾರವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮನು ಮೂರ್ಛಿಕರಂತೆಯೇ ಇರುತ್ತಾರೆ.)

ತದ್ಗ ಇಹ ರಮಣೀಯ ಚರಣಾ ಅಭ್ಯಾಸೋ ಹ ಯತ್ತೇ ರಮಣೀಯಾಂ
ಯೋನಿ ಮಾಪದ್ವೇರನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯೋನಿಂ ವಾ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಯೋನಿಂ
ವಾವೈಶ್ಯಯೋನಿಂ ವಾಥಯ ಇಹ ಕಪ್ಪೂಯ ಚರಣಾ ಅಭ್ಯಾಸೋ

ಹ ಯತ್ತೇ ಕಪೂಯಾಂ ಯೋನಿ ಮಾಪದ್ಯೇರ ಶ್ವ ಯೋನಿಂ ವಾ ಸೂಕರ
ಯೋನಿಂ ವಾ ಚಣ್ಣಾಲಯೋನಿಂ ವಾ | (ಛಾ. ೫.೧೦.೭)

(ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಇಲ್ಲಿ ಸುಖೀಲರೋ ಅವರು, ಕ್ರಿಯೆ ಅನ್ಯತರ ಮಾಯೆಗಳಿಲ್ಲದ
ರಮಣೀಯ ಯೋನಿಯನ್ನು - ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯೋನಿಯನ್ನೋ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಯೋನಿಯನ್ನೋ, ವೈಶ್ಯ
ಯೋನಿಯನ್ನೋ, ಸ್ವಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸೇರುವರು. ಯಾರು ಕೆಟ್ಟ ಕರ್ಮಶೇಷರೋ,
ಅವರು ಕಪೂಯ (ಅಸಹ್ಯಕರವಾದ) ಯೋನಿಯನ್ನೋ ಸೇರುವರು-ಸ್ವಕರ್ಮಕ್ಕನುರೂಪವಾಗಿ
ನಾಯಿಯ ಯೋನಿಯನ್ನೋ, ಹಂದಿಯ ಯೋನಿಯನ್ನೋ, ಚಂಡಾಲ ಯೋನಿಯನ್ನೋ
ಸೇರುವರು).

ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವುಳ್ಳವರು, ಯಾರು ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು
ಅಚರಿಸಿದ್ದರೋ ಅವರು, ನಿಜವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಟ್ಟಿನೇ ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿ,
ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿ, ಅಥವಾ ವೈಶ್ಯನಾಗಿ, ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಕೆಟ್ಟ
ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವುಳ್ಳವರು, ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಾಪಕಾರ್ಯವೆಸಗಿದವರು, ಕ್ಷಿಪ್ರವಾಗಿ
ಕೆಟ್ಟ ಹುಟ್ಟಿನೇ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಾಯಿ, ಹಂದಿ, ಅಥವಾ ಚಂಡಾಲರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ
ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಚಂಡಾಲನಾಗಿಯೋ,
ನಕರವೃಕ್ಷನಾಗಿಯೋ, ಹೆಳವನಾಗಿಯೋ, ರೋಗಿಯಾಗಿಯೋ, ಇನ್ನೂ ಮುಂತಾಗಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿದರೆ,
ಅದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಆಕಸ್ಮಿಕವೂ ಅಲ್ಲ, ಅನ್ಯಾಯವಾದುದೂ ಅಲ್ಲ. ಕಾರಣರಹಿತವಾದುದಲ್ಲ.
ಭಗವಂತನ ವಿಚಾರಹೀನ ಕಾರ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ, ಅದು ಅವರ ಕರ್ಮಫಲವೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ.
ತನ್ನ ದುರಾದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ದೂಷಣಾರ್ಹನೇ ಹೊರತು ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಆ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು
ಭಗವಂತನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಇದು ತನ್ನ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ತಾನೇ ನಿರ್ಮಾಣ
ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದು, ತನ್ನ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನ ಮತ್ತು ಇತರರನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದರಿಂದಾಗಿ
ತನ್ನ ಭವಿಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೌರವ ಸರಹವ್ವೇ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಾಗಿ
ಉಚ್ಚ ಉಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೂ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಕೆಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳಿಂದಾಗಿ ನೀಚಉಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದವನೂ,
ಈ ಎರಡೂ ಪಂಗಡದ ಜನರೂ ತಾವು ಅದೇ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು
ಮುಂದುವರಿಸುವವರೆಗೆ ಅದೇ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಸಾಯುವುದು, ಮರುಜನ್ಮ ತಾಳುವ
ಕಾರ್ಯವು, ಪರ್ಶಿಯದ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಚಲಿಸುವಂತೆ, ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವರು
ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ಕಾತುರತೆಯಿಂದಿದ್ದು, ಧ್ಯಾನ, ತ್ಯಾಗ, ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ
ಅಗಾಧ ಭಕ್ತಿ ಮುಂತಾದುಗಳನ್ನು (ಶುದ್ಧ ಸಾತ್ವಿಕ ವೃತ್ತಿ) ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಸಾಧನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದರೆ,
ಆಗ, ಅವರು ಉತ್ತರಮಾರ್ಗದಿಂದ ಹೋಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ ಅಥವಾ

ಇಲ್ಲಿಯೇ, ಈಗಲೇ, ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ಆತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿ ಮೋಕ್ಷ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಅಧ್ಯತಯೋಃ ಪಥೋ ನ೯ಕತರೇಣ ಚ ನ ತಾನೀ ಮಾನಿ ಕ್ವದ್ರಾಣ್,
ಸಕೃದಾವರ್ತೀನಿ ಭೂತಾನಿ ಭವಂತಿ ಜಾಯಸ್ವಮ್ರಿಯಸ್ವೇತ್ಯೇತತ್ ತೀಯಂ ಸ್ಥಾನಂ ||
(ಛಾ. ೫.೧೦.೮)

(ಇನ್ನು ಈ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದರಿಂದಲೂ ಹೋಗದೇ ಇರುವವರು, ಕ್ಷುದ್ರವಾದ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವೃತ್ತನಾಗುವ ಭೂತಗಳಾಗುವರು. (ಇದು) ಮೂರನೆಯ ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ ಹುಟ್ಟುವುದೂ ಸಾಯುವುದು (ನಿರಂತರ) ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಸಂಸಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜಿಗುಪ್ಸೆ ಪಡಬೇಕು.)

ಈಗ ಈ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡದವರು ಜಾಯಸ್ವ ಮ್ರಿಯಸ್ವ ಎಂಬುವರಾಗಿ (ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಸಾಯು) ಪದೇ ಪದೇ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ದೇಶಾಂತರ ಹೊಂದುವ ಅತ್ಯಂತ ಕೀಳು ದರ್ಜೆಯ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟು ಸಾವುಗಳನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡದವರೂ, ಅಗ್ನಿ ಹೋತ್ರಾದಿ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡದವರೂ, ಮತ್ತು ಲೋಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಜಸೇವೆ ಮಾಡದವರೂ ಅಗಿದ್ದರೆ ಅಂತಹವರು, ಉತ್ತರಾಯಣ ಅಥವಾ ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ಈ ಎರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವೊಂದು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗದವರಾಗಿ, ಸೊಳ್ಳೆಗಳು, ಕ್ರಿಮಿಗಳು, ಹುಳುಗಳು ಮುಂತಾದ ನಿರ್ದೋಷ ಕ್ಷುದ್ರಜೀವಿಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಕ್ಷಿಪ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಸತ್ತು ಹೋಗಿ ಅವಿರತವಾಗಿ ದೇಹಾಂತರ ಹೊಂದುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಜೀವಾತ್ಮಗಳ ಎಡೆಬಿಡದ ಹುಟ್ಟು ಸಾವನ್ನನುಭವಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಜಾಯಸ್ವ ಮ್ರಿಯಸ್ವ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳ ಸಮಯವೆಲ್ಲಾ ಹುಟ್ಟು ಸಾವಿನಲ್ಲೇ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳ ಜೀವಮಾನವು ಕೇವಲ ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಮತ್ತು ಕೆಲವು ಘಂಟೆಗಳು ಮಾತ್ರವಾಗಿ ಅಲ್ಪಕಾಲಿಕವಾಗಿದ್ದು, ಯಾವ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ಅಥವಾ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವೇ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಈ ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಾದಿ ಜನ್ಮಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮೂರನೆಯ ಮಾರ್ಗ ಅಥವಾ ಮೂರನೆಯ ವಿಧ. ಈ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳು ಭಯಂಕರ ಗಾಡಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಸತ್ತ್ವರಹಿತ ಇಂದ್ರಿಯ ಗ್ರಹಣ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ, ಈ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯ ಭರವಸೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ ನಿರಂತರ ಸಂಭವಿಸುವ ಜನ್ಮ ಮೃತ್ಯುಗಳ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುತ್ತವೆ.

ಉಪನಿಷತ್ತು ನಂಬಲಾರದಷ್ಟು ಅಳವಾಗಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು, ದೇಹಾಂತರ ಹೊಂದುವ

ಕಾರ್ಯಗತಿಯ ವಿವರಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇನ್ನಾವ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳೂ (ಆಧುನಿಕ) ವಿಜ್ಞಾನ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ಅದರ ಅರಿವಿಲ್ಲ. ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು ಜೀವಿಗಳಿಗಾಗಿ ಅನುಕಂಪದಿಂದ ಹಲುಬುತ್ತಾ, ನಮಗೆ ಕಾದಿರುವ ಭಯಂಕರ ದುರದೃಷ್ಟದ ವಿಚಾರವಾಗಿ, ಮುನ್ನಚ್ಚಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ನಮ್ಮ ಪರಿಮಿತ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲದಾಗಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಅದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾದ ಜೀವಾತ್ಮಗಳ ಪ್ರಯಾಣದ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಸಂದೇಹ ಪಡುತ್ತದೆ. ನಾವು ಅದನ್ನು ಅರಿಯಬಲ್ಲೆವು. ನಾವು ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭವನ್ನು ಯಾವುದಾದರೊಂದರ ದ್ವಾರಾ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತೇವೆ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿಂದ ಜನ್ಮ ತಾಳುತ್ತೇವೆ. ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭ ಸೇರಲು ಇರುವ ಮಾರ್ಗ ಒಂದೇ ಒಂದು. ಅದು ತಂದೆಯ ವೀರ್ಯದ ಮೂಲಕವೇ. ಇದನ್ನೇ ಜೀವಾತ್ಮ ಸೇರಬೇಕಾದುದು. ಅದು ತಂದೆಯು ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರದ ಮುಖಾಂತರವೇ ಆಗಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ದೇಹಾಂತರ ವಿಚಾರವನ್ನು ಮನಗಾಣಬಹುದು. ಅದು ತಂದೆ-ತಾಯಿಗಳಿಬ್ಬರ ಸಮಾಗಮದಿಂದ, ತಂದೆಯ ಜನನೇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ತಾಯಿಯ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ರೇತಸ್ಸೇಚನವಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಜೀವಾತ್ಮನು ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಇದು ಸತ್ಯ. ಈಗ ನಾವು ಜನ್ಮ ತಾಳಲು ಎಂತಹ ಹೇಯವಾದ ಮಾರ್ಗದ ಮೂಲಕ ಹೋಗಬೇಕು ಮತ್ತು ಎಂತಹ ಅಸಹ್ಯ ಪರಿಸರಗಳ ಮೂಲಕ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನಾವು ಅದೇ ಯಾತನಾಮಯ ಕಾರ್ಯಾಚರಣ ಕ್ರಮದ ಮೂಲಕವೇ ಮುಂದುವರಿದು ದುಃಖತ್ಯಪ್ಪರಾಗುತ್ತೇವೆ. ತೀರ ಕೆಳದರ್ಜೆಯ ಜೀವ ಜಂತುಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ಈ ಜನನ ಮರಣ ಚಕ್ರವನ್ನು ಮುರಿದಲ್ಲದೆ ನಾವು ಇದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ದೇಹಾಂತರ ಕಾಲವು ಬಹಳ ಕಾಲ ಹಿಡಿಯುವಂತಹುದು ಮತ್ತು ಯಾತನಾಮಯವಾದುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರುತಿಯು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆಯಿಟ್ಟು ನಮಗೆ ಅನುಕಂಪಾನ್ವಿತ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು, ಪ್ರೇಮಾನ್ವಿತ ಮಾತೆಯಂತೆ ನೀಡುತ್ತಲಿದೆ ಮತ್ತು ಅಸಹ್ಯಕರ ಆ ವ್ಯಕ್ತವನ್ನು ಕ್ಷುದ್ರವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಈ ಸಂಸಾರ ಚಕ್ರದಿಂದ ದೂರವಾಗಿಸಲು ಸಕಲ ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳಿಂದಲೂ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧಿಸಲು ಉದ್ಯುಕ್ತರಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲೋಸುಗವೇ ಶ್ರುತಿಯು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಮರುಕವಿಟ್ಟು ಈ ಸುಸ್ಪಷ್ಟ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದೆ.

ಓಂ ತತ್ ಸತ್

ಏಕಾದಶೀವ್ರತದ ಅನುಷ್ಠಾನ ವಿಧಿ ಮತ್ತು ಮಹಿಮೆ

❧ ವಿದ್ವಾನ್ ಗೋಪಾಲಾಚಾರ್ಯ.

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವ್ರತವಿಧಿಗಳು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾದಶೀ ವ್ರತವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪುಣ್ಯಸಾಧಿಸುವ, ಹಾಗೂ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಪಾಪ ಪರಿಹರಿಸಿ, ಮನುಷ್ಯನ ಆತ್ಮಂತಿಕ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಾದ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಪೂರ್ವಕಾಲದಿಂದಲೇ ಆಚರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಮಹತ್ವಮ ಪುಣ್ಯವ್ರತವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಹರಿವ್ರತವೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀವರಾಹ ಪುರಾಣ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪುರಾಣ ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದರ ಮಹಾತ್ಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಉಲ್ಲೇಖಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಶ್ರೀ ಮದ್ಭಾಗವತ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನವಮಸ್ಕಂದದಲ್ಲಿ ೪ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಏಕಾದಶೀ ವ್ರತ - ದ್ವಾದಶೀ ಪಾರಣಿಯಿಂದ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಪರಮ ಪದವನ್ನೇರಿದ ಶ್ರೀ ಅಂಬರೀಶ ಮಹಾರಾಜನ ಕಥೆ ಸುತರಾಂ ಹೃದಯಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿಯೂ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಭಕ್ತ ಪರಾಧೀನತ್ವದ ದ್ಯೋತಕವೂ ಆಗಿದೆ.

ದಶಮ್ಯಾದಿ ದಿನತ್ರಯಗಳೂ ವ್ರತ ದಿವಸಗಳು. ದಶಮಾ ದಿವಸ ಬಂದೊಡನೆ ವ್ರತಿಯು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕಾದ ಮಂತ್ರ ಹೀಗಿದೆ.

ದಶಮೀ ದಿವಸೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ವ್ರತಸ್ಥೋಹಂ ಜನಾರ್ದನ |

ತ್ರಿದಿನಂ ದೇವದೇವೇಶ ನಿರ್ಮಿಷ್ಠಂ ಕುರು ಕೇಶವ ||

ದಶಮೀ ದಿವಸ ಒಪ್ಪೊತ್ತೂಟ, ಶಾಕಗಳು ಕೂಡದು. ಹಗಲು ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಸ್ತ್ರೀ ಭೋಗ, ಉಷ್ಣೋದಕ ಸ್ನಾನ, ಮಿತಿಮೀರಿ ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದು ಕೂಡ ಮಾಡಬಾರದು.

ಶಾಕಂ ತೈಲಂ ದಿವಾಸ್ನಾಪಂ ಪುನರ್ಭೋಜನಮೈಥುನೇ |

ಉಷ್ಣೋದಕಾತ್ಕಂಬುಪಾನಂ ದಶಮ್ಯಾಂ ವೈಷ್ಣವಸ್ವಜೇತ್ ||

ಏಕಾದಶೀ ದಿನ ಒಂದೇ ಒಂದು ಬಾರಿ ತೀರ್ಥ (ಜಲ) ಪ್ರಾಶನ. ಪೂರ್ಣ ಉಪವಾಸ. ಹಿಂಸೆ, ವೈರ, ಅಸತ್ಯ ದಂತಕಾಷ್ಟದಿಂದ ಹಲ್ಲು ಉಜ್ಜುವುದು, ತಾಂಬೂಲ, ಹಗಲು ನಿದ್ರೆ, ಸ್ತ್ರೀ ಭೋಗ ಹಾಗೂ ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆ ಕೂಡಾ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು.

ಅಸಕ್ಕಜ್ವಲಪಾನಂ ಚ ಹಿಂಸಾಂ ವೈರಮಸತ್ಯತಾಮ್ |

ತಾಂಬೂಲಂ ದಂತಕಾಷ್ಟಂ ಚ ದಿವಾಸುಪ್ತಂ ಚ ಸಂಗಮಮ್ |

ದ್ಯೂತಕೀಡಾಂ ನಿಶಾನಿದ್ರಾಂ ವರ್ಜಯೇದ್ಧರಿವಾಸರೇ ||

ಏಕಾದಶೀ ದಿನದಂದು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು “ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ” ದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ತಜ್ಞಾಪಂ ತದ್ಗತಂ ಧ್ಯಾನಂ ತತ್ಕಥಾ ಶ್ರವಣಾದಯಃ |

ಉಪವಾಸ ಕೃತಾವೇತೇ ಗುಣಾಃ ಪೋಕ್ತಾಃ ಮನೀಷಿಭಿಃ ||

ಪರಮಾತ್ಮನ ಜಪ, ಚಿಂತೆ, ಭಗವದ್ ಧ್ಯಾನ, ನಿರಂತರ ನಾಮ ಸ್ಮರಣೆ, ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆ, ನಾಮ ಶ್ರವಣ, ಹರಿಲೀಲಾ ಶ್ರವಣ. ಮನನ ನಿದಿಧ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಉಪವಾಸ ಎಂಬುದರ ಅರ್ಥ ಪರಮಾತ್ಮನ (ಉಪ) ಹತ್ತಿರ (ವಾಸ) ಇರುವಿಕೆ ಎಂದು. ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೇವೆ (ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರ) ಯಲ್ಲಿರುವುದು ಉಪವಾಸ.

ಹಾಗೆಯೇ ದ್ವಾದಶೀ ದಿನ ಪಾರಣ (ಊಟ) ಮುಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣ ಕೆಳಗಿನ ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದು ಹೀಗಿದೆ.

ಏಕಾದಶ್ಯುಪವಾಸೇನ ದ್ವಾದಶೀಪಾರಣೇನ ಚ |

ಯದಾರ್ಜಿತಂ ಮಯಾ ಪುಣ್ಯಂ ತೇನ ಪ್ರೀಣಾತು ಕೇಶವ ||

ಏಕಾದಶೀ ಉಪವಾಸ ಮತ್ತು ದ್ವಾದಶಿಯ ಪಾರಣ ವೃತ್ತದಿಂದ ಹಾಗೂ ನಾನು ಗಳಿಸಿದ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲಿ.

ದಶಮೀ ಮತ್ತು ದ್ವಾದಶೀ ದಿನ ಒಪ್ಪೊತ್ತೂಟ. ಬೇರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಊಟ ಮಾಡಬಾರದು. ದೇವರಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ಸಮರ್ಪಿಸಿ, ಸಾಧ್ಯವಿರುವುದಾದರೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಅಕ್ಷೋಶನ ಕೊಟ್ಟು ಅನಂತರ ಅವರ ಅನುಮೋದನಾ ನಂತರ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ದ್ವಾದಶೀ ತಿಥಿಯ ಅವಧಿ ಮುಗಿಯುವುದರೊಳಗೆ ಪಾರಣೆಯಾಗಬೇಕು. ದಶಮೀ ವ್ರತ ಮತ್ತು ದ್ವಾದಶೀವ್ರತ ಕೂಡಾ ಇವುಗಳ ಮಧ್ಯಗತ ಏಕಾದಶೀವ್ರತದ ಪೂರಕಗಳಾಗಿವೆ.

ಏಧಿ ನಿಶೇಧಗಳಿಗೆ ಬಾಹ್ಯನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಈ ವ್ರತಾಚರಣೆಯ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಿಜ. ಆದರೂ, ಲೋಕ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯೂ ಕೂಡ ಭಕ್ತರಿಂದ ನಿವೇದಿಸಿದ ನೈವೇದ್ಯವನ್ನೂ ಆ ದಿನ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡಾ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಏಕನಾಥನಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ದ್ವಾದಶಿಯಂದು ಜೇನು, ಪರಾನ್ನ- ಎರಡನೇ ಬಾರಿ ಭೋಜನ, ಕಡಲೆ, ಹಗಲು ನಿದ್ರೆ, ಎಣ್ಣೆ ಇವೆಲ್ಲಾ ತ್ಯಜ್ಯ. ಇವೆಲ್ಲಾ ತಾಮಸಾಹಾರ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣ ಶ್ಲೋಕ ಹೀಗಿದೆ.

ಶಾಕಂ ಮಧು ಪರಾನ್ನಂ ಚ ಪುನಃಭೋಜನ ಮೈಥುನೇ |

ಚಣಕಂ ಚ ದಿವಾಸ್ನಾಪಂ ತಾಂಬೂಲಂ ತಿಲಪಿಷ್ಕಕಮ್ ||

ಕಾಂಸ್ಯತೈಲಂ ಪುನರ್ಭುಕ್ತಂ ವರ್ಜಯೇತ್ ದ್ವಾದಶೀ ದಿನೇ ||

ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಬರೇ ಉಪವಾಸಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸದೆ, ಆತ್ಮಚಿಂತೆ, ಆತ್ಮೀಯರೊಂದಿಗೆ ಸತ್ಸಂಗ, ಸದಾಲಾಪ ಮಾಡಿ, ಆತ್ಮವಿಚಾರ, ಮನನ ಕೀರ್ತನೆ ತಲ್ಲಿನತೆಗಳಿಂದ ತಚ್ಚಿತ್ತ ತನ್ಮಯರಾಗಿ ಸಮಯ ಕಳೆಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮದಿಂದ ಸಂಚಿತ ಪಾಪಕರ್ಮನಾಶವಾಗಿ ಸಾರೋಕ್ಯ ಸಾರೂಪ್ಯ ಸಾಮಾಪ್ಯ, ಸಾಯುಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಇದರ ಸಾಫಲ್ಯತೆಗೆ ಅರ್ಹತೆಗಳಿಸಬೇಕು.

ದಶಮೀ, ಏಕಾದಶೀ, ದ್ವಾದಶೀ, ಈ ದಿವಸಗಳ ಅವಧಿಯನ್ನು ದೃಢಗತರೀತ್ಯಾ ರಚಿಸಿರುವ ಪಂಚಾಂಗಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಆಚರಿಸಬೇಕು ಹೊರತು ಅವರ್ವಚೀನ ನಿಬಂಧನೆಗಳು ಮಾನ್ಯವಲ್ಲವೆಂದು ವರಾಹ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಈ ಏಕಾದಶೀ ವ್ರತ, ವೈಷ್ಣವರೂ, ಸ್ವಾರ್ಥರೂ, ಆಚರಿಸುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯವರೂ, ಸಧವೆ ವಿಧವೆಯರೂ ಕೂಡ ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂದಿದೆ. ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ ಮತ್ತು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದ ಎರಡೂ ಏಕಾದಶಿಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀ ಗೃಹಸ್ಥೋ ವಾ ವಾನಪ್ರಸ್ಥೋ ಯತಿಸ್ತಥಾ |

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ಕೃತ್ರಿಯೋ ವೈಶ್ಯಃ ಶೂದ್ರೋ ಭರ್ತೃ ಮತೀತಥಾ ||

ಅಭರ್ತೃಕಾ ತಥಾಽನ್ಯೇಚ ಸೂತವೈದೇಹಿ ಕಾದಯಃ |

ಏಕಾದಶ್ಯಾಂ ನ ಭುಂಜೀತ ಪಕ್ಷ್ಮಯೋರುಭಯೋರಪಿ ||

ಇದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ಪ್ರಭಂಜನಾಚಾರ್ಯರ “ಏಕಾದಶೀ ಮಹಿಮಾ” ಎಂಬ ಕೃತಿಯಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಇನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮೀಕ್ಷಿಸುವುದಾದರೂ ಇದು ಆರೋಗ್ಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮ ಸಮತುಲನೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಉತ್ತಮ ವ್ರತ. ೧೫ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಒಂದು ದಿನ ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆ, ಅಮಾಶಯಗಳಿಗೆ ವಿರಾಮ ಸಿಕ್ಕುವುದರಿಂದ, ಹೇಗೆ ನಮಗೆ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಎಚ್ಚತ್ತಾಗಿ ವಿರಾಮ ದೊರೆಯುವುದೋ ಅಂತೆಯೇ ವಿರಾಮ ದೊರೆತು ಪುನಹ ನಮೋನ್ಮೇಷದಿಂದ ಉರ್ಜಿತರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಶಕ್ತಿ ದೊರೆಯುವುದು.

ಇಹಪರಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಈ ವ್ರತ ಎಲ್ಲರೂ ಆಚರಿಸಿ, ಈ ಪುಣ್ಯ ಜನ್ಮವಾದ ಮನುಷ್ಯ ಜನ್ಮಪಡೆದದ್ದಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನ ಪಡೆಯುವುದೇ ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ವ್ರತವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಚರಿಸಲಾಗಿ ಜನ್ಮಪಡೆದಿದ್ದಕ್ಕೆ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗಿ ಮುಕ್ತರಾಗಬಹುದು. ಇದು ನಿಶ್ಚಯ ಸತ್ಯ.

ಇದರೊಂದಿಗೆ ಮೌನವ್ರತ ಕೂಡಾ ಆಚರಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಚಿಂತೆಯಲ್ಲಿರುವುದಾದ್ರೆ ಅದು ದ್ವಿಗುಣಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮತ.

(ಮುಂದುವರಿಯುವುದು)

ಮನುಷ್ಯನ ಶಾರೀರಿಕ, ಮಾನಸಿಕ, ಬೌದ್ಧಿಕ ಅಥವಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಯಾವುದೇ ಶಕ್ತಿಯು ಅವನ ಸ್ವಂತವಲ್ಲ. ಅವೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮನದ್ದೇ. ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅರುಣಗಿರಿನಾಥ ಎಂಬ ತಮಿಳು ಸಂತರು ಬಹಳ ಸೊಗಸಾಗಿ ಹಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಸಾರವು ಹೀಗಿದೆ. ನಾವು ಏನೆಲ್ಲಾ ಕಲಿತಿದ್ದೇವೋ, ಏನೆಲ್ಲಾ ಅರಿತುಕೊಂಡಿರುವೆವೋ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮನದ್ದೇ. ಅವನದ್ದನ್ನು ಅವನಿಗೇನೇ ಪ್ರತ್ಯರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಇಹದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಅಹಂಕಾರ, ಡಂಘಾಚಾರಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸು. ಈ ಮುಂಚೆ ನೀನು ಎಷ್ಟೋ ಅಧರ್ಮದ ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು ಅಸತ್ಯವನ್ನಾಚರಿಸಿ ಬೇಸರ ಹೊಂದಿರುವೆ. (ಪರುಗಳ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಶರೀರವೇ ಅಧರ್ಮ ಶರೀರ. ಭಗವನ್ನಾಮ ತ್ಯಜಿಸಿ ಲೌಕಿಕ, ಸ್ವಾರ್ಥಪರ ಮಾತುಗಳೇ ಅಸತ್ಯ.) ಈಗಲಾದರೂ ನೀನು ಧರ್ಮದ (ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯ) ಶರೀರವನ್ನು ಪಡೆದು ಸತ್ಯ (ಭಗವನ್ನಾಮ) ವನ್ನು ನುಡಿದು. ಈ ವರೆಗೆ ಕಾಲಿಂದ ನಡೆದು ನಡೆದು ಸೋತು ಹೋಗಿರುವೆ. ಇನ್ನಾದರೂ ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ನಡೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯೇ ನಾಲಿಗೆಯ ನಡೆ. ಆತನ ಮಹಿಮೆ ಅರಿಯದಿರುವುದೇ ಅಧರ್ಮ.

ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಕರೆದರೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿ? ಕರೆದ ಶಬ್ದ ಕೇಳಿ ಶಬ್ದ ಬರುವ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿಯಲ್ಲವೆ? ಅಂದರೆ ಅವನ ನಾಲಿಗೆಯೇ ನಿನಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸುವ ಬೆಳಕು. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯೇ ನಿನಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಲು ಬೇಕಾದ ಬೆಳಕು. ತುಲಸಿದಾಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ - ರಾಮನಾಮವೆಂಬ ಉಜ್ವಲ ದೀಪವನ್ನು ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆ ಎಂಬ ಬಾಗಿಲ ಹೊಸ್ತಿಲಲ್ಲಿರಿಸು. ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಅದರ ಪ್ರಕಾಶಬಿದ್ದು ನಿನ್ನನ್ನು ಸದಾ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ.

ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸುವುದು? ಅವನು ಹೇಗೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ? ಅವನು ಎಲ್ಲಾ ರೂಪಗಳಲ್ಲೂ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಸೇವಕನಾಗಿ, ಧನಿಯಲ್ಲಿ ದಂದನಾಗಿ, ದಾನಿಯಲ್ಲಿ ದೀನನಾಗಿ, ಬಲಿಷ್ಠನಲ್ಲಿ ದುರ್ಬಲನಾಗಿ, ವೃದ್ಧನಲ್ಲಿ ರೋಗಿಯಾಗಿ, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ, ಸಂಗೀತ, ಪ್ರವಚನಕಾರನಲ್ಲಿ ಶ್ರೋತೃವಾಗಿ, ನಟನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನಾಗಿ, ಬುದ್ಧಿವಂತನಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಖನಾಗಿ, ಸುಖಿಯಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಅವನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಅವನೇ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಾವು ಅವನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಅವನಿಗೇನೇ ಪ್ರತ್ಯರ್ಪಣೆ ಮಾಡಲು ಮರೆಯದಿರಬೇಕು. ಏನಿದ್ದರೂ ಏನನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ, ನಾರಾಯಣ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕೊಡಬೇಕು. ದರ್ಪಾಹಂಕಾರಗಳಿಂದ ಕೊಡಬಾರದು. ಹೀಗೆ ಮಾಡದೇ ಇರುವವನು ಕಳ್ಳ. ಅವನು ಕಳ್ಳತನದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಇಹದಲ್ಲೂ, ಪರದಲ್ಲೂ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ದೇವರು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಉಣ್ಣುವವನು ಪಾಪವನ್ನು ಉಣ್ಣುತ್ತಾನೆ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಭಗವದ್ಗೀತೆ.

ಭುಂಜತೇ ತೇ ತ್ವಂ ಘಂ ಪಾಪಾಃ ಯೇಷಚಂತ್ಯಾತ್ಮಕಾರಣಾತ್ (ಗೀತಾ. ೩-೧೩)

ಹಂಸ ಉವಾಚ

ಶ್ರೀಮತಿ ಕುಡುವ (ಮಂಗಳೂರು)

ಪ್ರಶ್ನೆ:- ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಕೂತಾಕ್ಷಣ ಮನಸ್ಸು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಓಡುತ್ತದೆ. ಮುಂಚೆ ಇವತ್ತು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಆಳವಾಗಿ, ತುಂಬಾ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಎಣಿಸಿಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಕೂತರೆ, ತಕ್ಷಣ ಮನಸ್ಸು ಮುಂಜಾಗ್ರತೆ, ಗಂಭೀರಗತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಸುತ್ತಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಏಕಾಗ್ರತೆ ಬರೋದೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ. ಅದೇಕೆ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ.?

ಹಂಸ:- ವಾಸನೆಗಳಿಂದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ. ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಮನಸ್ಸೆಂಬುದು ವಾಸನೆಗಳ ಬೀಡು. ಆ ವಾಸನೆಗಳು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಹೋಗುತ್ತವೆ. ಅವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಏಕಾಗ್ರತೆ ಹೊಂದಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಂಡ, ಕೇಳಿದ, ತಿಂದ, ಅನುಭವಿಸಿದ ಇಂದ್ರಿಯ ವಿಷಯ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳು (impressions) ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿರುತ್ತವೆ. ಆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಒಳ್ಳೆದು ಕೆಟ್ಟದು, ಸುಖ ದುಃಖ, ಇಷ್ಟ ಅನಿಷ್ಟ, ಭೂತ ಭವಿಷ್ಯಗಳ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಯೇ ವಾಸನೆ. ಮನಸ್ಸಿನ ಏಕಾಗ್ರತೆಗೆ ಇದು ಪ್ರಧಾನ ವಿಘ್ನ. ವಾಸನಾಕ್ಷಯವಾದರೆ ಮನಸ್ಸು ಏಕಾಗ್ರತೆ ತಾಳುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆಯಾಗಬೇಕು.

ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾದಷ್ಟು ಪ್ರಾಣಸ್ವಂದನೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ, ಪ್ರಾಣಸ್ವಂದನೆಯಿಂದ ವಾಸನೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಚಿಂಚಲಿಸುತ್ತದೆ.

ವಾಸನಾವಶತಃ ಪ್ರಾಣಃ ಸ್ವಂದಸ್ತೇನ ಚ ವಾಸನಾ |

ವಿಷಯ ವಾಸನೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಸಂಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತದೆ. ವಾಸನಾಕ್ಷಯವಾದಾಗ ಸಂಕಲ್ಪ ವಿಕಲ್ಪಗಳು ನಿಂತು ಮನಸ್ಸು ಏಕಾಗ್ರವಾಗುತ್ತದೆ.

ಇದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವೇನೆಂದರೆ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು. ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸು ಹೋಗದಂತೆ, ವಿಷಯ ಚಿಂತನೆ ಮಾಡದಂತೆ ಸತತ ಜಾಗ್ರತೆ ಮೊಸಬೇಕು. ಶಾಸ್ತ್ರಾದ್ಯಯನ, ಸತ್ಸಂಗ, ಸತತವಾಗಿ ಭಗವನ್ನಾಮಸ್ಮರಣೆ, ಸದ್ಭಾವನೆ, ವಿಷಯ ಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ವೈರಾಗ್ಯ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಪರಮ ಭಕ್ತಿ, ಯಮನಿಯಮಗಳ ಪಾಲನೆ ಇವುಗಳ ಸುದೀರ್ಘಕಾಲ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದಾಗ ವಾಸನಾಕ್ಷಯವಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ಏಕಾಗ್ರತೆ ತಾಳುತ್ತದೆ. ❀

ಗೀತಾಜಯಂತಿ

ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶುಕ್ಲ ಏಕಾದಶಿ (ವೈಕುಂಠೈಕಾದಶಿ) ಬುಧವಾರ ಶಾ. 26.12.2001ಕ್ಕೆ
ಶ್ರೀ ಗೀತಾಜಯಂತಿಯು ಹಂಸಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಪೂರ್ವಾಹ್ನ
10.30ಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಗುವುದು. ಎಲ್ಲರೂ ಪಾರಾಯಣ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ
ಭಗವತ್ಪ್ರತಿಗೆ ತಾತ್ಪರಾಗಬೇಕಾಗಿ ವಿನಂತಿ.

ದೀಪಾವಳಿ ಸಂದೇಶ

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ರಾಮಚಂದ್ರಾಯ

ನಮಗೆ ದೀಪಾವಳಿಯ ಶುಭಾಶಯಗಳು

ದೀಪಾವಳಿಯು ನಮ್ಮ ಒಂದು ಮಹತ್ವ ಪೂರ್ಣ ಹಬ್ಬ. ಅದು ಎಷ್ಟೇ ಉಜ್ವಲವಾದದ್ದು, ಮಧುರವಾದದ್ದು ಹೌದು. ದೀಪಗಳ ಅವಳಿ ಸಮೂಹದಿಂದ ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿ ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಉಜ್ವಲ. ತರ ತರಹದ ಸಿಹಿ ತಿನಿಸುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಂಚಿ ತಾನೂ ತಿನ್ನುವುದರಿಂದ ಮಧುರವಾದದ್ದು. ಈತ್ತೀಚೆಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಹಳಷ್ಟು ಅಸಂಸ್ಕೃತರಾದ, ಅನುಕೂಲಸ್ಥರು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಸ್ಫೋಟಕ (ಪುಟಾಕಿ) ಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಆಗುವ ಅಪಘಾತಗಳಿಂದಲೂ, ಕರ್ಣಕರ್ಕಶ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೂ ಹಬ್ಬವು ಅಸಹ್ಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಬುದ್ಧಿ ಹೀನರು ಈ ಪವಿತ್ರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಾದಕದ್ರವ್ಯ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅಪವಾದ, ಅಪವಿತ್ರತೆ ತರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಸಜ್ಜನರು ಇವೆರಡಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶ ಕೊಡದೆ, ತಡೆಕೊಟ್ಟು ಈ ದುಷ್ಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿ ಹಬ್ಬದ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸಾಂಕೇತಿಕವಾಗಿ ದೀಪಾವಳಿಯು ಭಗವಾನ್ ರಾಮರು, ರಾಕ್ಷಸ ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಅವನ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದ ದಿನದ ಆಚರಣೆ. ಅಂದರೆ ದೇವರು ದಾನವರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದ, ಧರ್ಮವು ಅಧರ್ಮವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದ, ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಜ್ಞಾನವು ನಾಶ ಮಾಡಿದ, ದಿನವಾದ್ದರಿಂದ ಆ ದಿನ ದೀಪ ಉರಿಸಿ, ಕತ್ತಲೆ ಎಂಬ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶ ಎಂಬ ಜ್ಞಾನದೀಪವನ್ನೂರಿಸಿ ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ದೀಪಾವಳಿಯು, ಚಂದ್ರಪ್ರಕಾಶವಿಲ್ಲದ ಕಗ್ಗತ್ತಲೆಯಾದ ಅಮವಾಸ್ಯೆ ದಿನ ಬರುತ್ತದೆ. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಗೆ ಕತ್ತಲೆ ಹೇಗೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಆ ರಾತ್ರಿ ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚು. ದುಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಗಳು ಕತ್ತಲೆಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನೇ ಸೇರಿ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಖೆಡಿಸುತ್ತವೆ. ಬೆಳಕು ಬಂದಾರ್ಕ್ಷಣ ಕತ್ತಲೆಯೊಡನೆ ದುಷ್ಟಶಕ್ತಿಗಳು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತವೆ.

ಕತ್ತಲೆ ಎಂದರೇನು? ಅದೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಅದರ ಸ್ವರೂಪವೇನು? ಅದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತು. ಬೆಳಕಿನ ಅಭಾವವೇ ಕತ್ತಲೆ. ಬೆಳಕಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ ಅದು ಬಂದು ಸೇರುತ್ತೆ. ಬೆಳಕಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆ ಇರೋದಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಅಸ್ತಿತ್ವವೂ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ದೀಪ ತರುವ ಹಾಗೆ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ತರೋದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ದೀಪ ಬಂದಾಗ

ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಹೊರಗೆ ಅಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ಅದು ದೀಪವಿಲ್ಲದ್ದಲ್ಲಿ ಓಡಿ ಬರುತ್ತೆ, ದೀಪ ಇದ್ದಲ್ಲಿಂದ ಸ್ವಯಂ ಓಡಿ ಹೋಗುತ್ತೆ. ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಅದು ಸಾಯುವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಸಾವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಓಡಿಸಲು ಮಾತ್ರ ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯ. ಓಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ದೀಪ ಒಂದೇ ಉಪಾಯ. ಯಾಕೆಂದರೆ ದೀಪವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಮಾತ್ರ 'ದೀಪ ಯಾವಾಗ ಆರುತ್ತದೆ' ಎಂದು ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತಾ ಕೂತಿದ್ದು, ದೀಪ ಆರಿದಾಕ್ಷಣ ಬಂದು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ದೀಪವು ಬಾಹ್ಯ ಉದಾಹರಣೆ. ಅದು ನಮ್ಮ ಶರೀರ ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಕಾಶಿಸಬಲ್ಲದು. ನಮ್ಮ ಹೃದಯದೊಳಗೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಲಾರದು. ಒಳಗೆ ನೋಡಬೇಕಾದರೆ ಬೇರೆ ದೀಪ ಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಕತ್ತಲೆಯೇ ಆವರಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ, ಅಹಂಕಾರಗಳೇ ಒಳಗಿನ ಕತ್ತಲೆ. ಅವು ಒಳಗಿನ ರಾಮೂ. ಆ ರಾಮೂನನ್ನು ಓಡಿಸಬೇಕಾದರೆ, ರಾಮನು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬೇಕು. 'ರಾಮನಾಮ' ಎಂಬ ಜ್ಞಾನ ದೀಪವು ರಾಮೂ ಎಂಬ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಬಲ್ಲದು. ಶ್ರೀ ರಾಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ, ರಾಮನಾಮ ಜಪಿಸು. ಒಂದು ಕ್ಷಣವೂ ಮರೆಯಬೇಡ. ಮರೆತರೆ ದೀಪ ಆರಿಹೋಗುತ್ತೆ, ದೀಪ ಆರಿದಾಗ ರಾಮೂ ಓಡಿ ಬಂದು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಮನು ಇಲ್ಲದ ಸಮಯವನ್ನು ಹೊಂಚು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದು ರಾಮೂನು ಸೀತೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಲಿಲ್ಲವೇ? ರಾಮನಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಬರಲು ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಪ್ರಕಾರ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರಾಮಸ್ಮರಣೆ ಇಲ್ಲದಾಗ ರಾಕ್ಷಸನು ಹೃದಯವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಾಮನಾಮ ಜ್ಞಾನ ದೀಪಕ್ಕೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯೇ ಎಣ್ಣೆ ನಾಮವೇ ಬತ್ತಿ. ಸ್ಮರಣೆಯೇ ಜ್ವಾಲೆ (flame). ಆ ದೀಪಕ್ಕೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ಎಂಬ ಎಣ್ಣೆ ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಇರು. ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆ (ಜಪ) ಎಂಬ ಬತ್ತಿಯಿಂದ, ಸ್ಮರಣೆ ಎಂಬ ಜ್ವಾಲೆಯು ಸತತವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ದೀಪಾವಳಿಗೆ ಉರಿಸಿದ ದೀಪ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದ ದೀಪಾವಳಿ ಬರುವವರೆಗೂ ಆರದಂತೆ, ಉರಿಸುತ್ತಿರು. ಅದು ಶ್ರೇಷ್ಠತಮವಾದ ದೀಪಾವಳಿ ಆಚರಣೆ. ಎಲ್ಲವೂ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ.

ಸೂಚನೆ

ಕಾರಣಾಂತರಗಳಿಂದ ಕೆಲವರಿಗೆ ಹಿಂದಿನ ಸಂಚಿಕೆ ತಲುಪಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸದೆ ಇರುವ ಸಂಚಿಕೆ ತಲುಪಿರಬಹುದು. ಅಂತಹವರು ಸೂಚಿಸಿದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಕೊಡಲಾಗುವುದು.

ಪರಮ ಪೂಜ್ಯ ಸ್ವಾಮಿ ವಿದ್ಯಾನಂದ ಸರಸ್ವತಿ
(ಸ್ವಾಮಿ ವಿರಾಜೇಶ್ವರ ಅವರ ಗುರುಗಳು)

HIS DIVINE GRACE SWAMI VIDYANANDA SARASWATHI
(Guru of Swami Virajeshwara)

HAMSA ASHRAMAM

